

Adgang til asyl på grunnlag av kjønnsrelatert forfølgelse, med hovedvekt på kvinner som ”sosial gruppe”, jf. utl. § 28 litra a

Masteroppgave

Høst 2015

Studentnr: 213098

Universitetet i Bergen

14551 ord

INNHALDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING	3
1.1 Tema for oppgaven.....	3
1.2 Introduksjon til temaet	3
1.3 Presentasjon av temaets aktualitet med et kort historisk tilbakeblikk.....	5
1.4 Rettskildebildet i flyktningretten.....	7
1.4.1 Norsk utlendingsrett	7
1.4.2 Forholdet mellom nasjonal og internasjonal rett.....	8
1.4.3 Relevante internasjonale rettskilder	9
1.5 Forvaltningsorganene som behandler flyktningsaker i Norge	11
1.6 Avgrensning	12
1.7 Begrepsavklaring.....	12
1.7.1 Asyl	12
1.7.2 Kjønnrelatert forfølgelse.....	13
1.7.3 Flyktningstatus	13
1.8 Videre fremstilling	15
2. VILKÅR FOR FLYKTNINGSTAUS	16
2.1 Forfølgelse.....	16
2.1.1 Generelt om forfølgelse.....	16
2.1.2 Forfølger.....	19
2.2 Velbegrunnet frykt for forfølgelse	20
2.2.1 Generelt om velbegrunnet frykt	20
2.2.2 Betydningen av søkerens subjektive opplevelse av frykt.....	21
2.2.3 Betydningen av fortidig forfølgelse	23
2.2.3.1 Fortidig forfølgelse som selvstendig grunnlag for flyktningstatus.....	23
2.2.3.2 Fortidig forfølgelse som moment ved vurderingen av velbegrunnet frykt ...	24
2.2.4. Vurderingen av søkerens objektive risiko for fremtidig forfølgelse	24
2.3 Konvensjonsgrunn.....	27
2.3.1 Generelt om konvensjonsgrunnene	27
2.3.2 Medlemskap i en spesiell sosial gruppe	28
2.3.2.1 Historisk utvikling av anerkjennelsen av kvinner som en «sosial gruppe»..	31
2.3.2.2 Rettsstilstanden i Norge i dag	34
2.4 Kravet til sammenheng mellom forfølgelsen og konvensjonsgrunnen	35
2.4.1 Introduksjon til kravet om sammenheng	35

2.4.2. Bruk av undergrupper ved angivelsen av sosial gruppe.....	37
2.4.3 Myndighetenes manglende vilje til å sikre kvinnen mot private overgrep	39
2.4.4. Kjønnsmisbruk.....	40
2.4.5. Tvangsekteskap	40
2.4.6. Vold i hjemmet.....	42
2.4.7 Oppsummering av innholdet i kravet til sammenheng.....	44
2.5 Mangel ved hjemlandets beskyttelse	44
3. AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER	46
4. KILDELISTE	48
4.1. Lover	48
4.2. Konvensjoner	49
4.3. EU direktiver	49
4.4. Faglitteratur	50
4.5. Forskrifter.....	50
4.6. Forarbeider	51
4.7. Rettspraksis (nasjonal og internasjonal).....	51
4.8. UNHCR Guidelines.....	52
4.9. Retningslinjer	53
4.10. Forvaltningsvedtak truffet av Utlendingsnemnda	53
4.11. Nettsider	55
4.12. Landinfo fra Utlendingsdirektoratet.....	55

1. INNLEDNING

1.1 Tema for oppgaven

Temaet for oppgaven er adgangen til asyl på bakgrunn av kjønnsrelatert forfølgelse, med hovedvekt på kvinner som ”sosial gruppe”, jf. utlendingsloven av 15. mai 2008 nr. 35 (heretter ”utl”) § 28 litra a.

Oppgaven er en fremstilling av adgangen til å oppnå flyktningstatus begrunnet i forfølgelse på bakgrunn av kjønn, til tross for at kjønn ikke er uttrykkelig nevnt som asylgrunnlag i utl. § 28 (1) litra a. Det vil bli drøftet hvorvidt norsk asylrett og praksis er i samsvar med våre internasjonale forpliktelser.

1.2 Introduksjon til temaet

Utallige mennesker utsettes for alvorlige overgrep hver dag, enten fra offentlige myndigheter, privatpersoner eller grupperinger.

I utgangspunktet er det den enkelte stats ansvar å respektere og sikre menneskerettighetene til sine egne innbyggere. Enkelte stater gjør seg selv skyldig i menneskerettighetskrenkelser overfor sine innbyggere. I andre tilfeller unnlater stater å sikre sine innbyggere mot slike krenkelser fra andre private parter.

Årsakene til dette kan være mange. I noen land har myndighetene manglende kontroll over territoriet sitt. Andre steder kan det dreie seg om manglende lovverk, manglende politimyndigheter og dårlig utbygde offentlige institusjoner. Det kan også dreie seg om mangelfull håndheving av lovene, diskriminerende praksis eller holdninger som gjør at man ser annerledes på alvorligheten av overgrep som ansees som svært alvorlige i Norge såvel som i toneangivende internasjonale organer.

Når mennesker utsettes for menneskerettighetskrenkelser i hjemlandet, og hjemlandets myndigheter er uvillige eller ute av stand til å avbøte situasjonen, drives mange på flukt. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig å være utsatt for eller risikere menneskerettsbrudd i hjemlandet for å få status som flyktning. Søkeren må oppfylle vilkårene for flyktningstatus etter Forente Nasjoner (heretter "FN") sin flyktningkonvensjon av 1951 (heretter «flyktningkonvensjonen» eller «konvensjonen») med senere tilleggsprotokoll av 1967 (heretter «tilleggsprotokollen av 1967»). Det er i konvensjonen et sentralt vilkår at søkeren har en velbegrunnet frykt for forfølgelse. I dette ligger at menneskerettsbruddene søkeren frykter må utgjøre forfølgelse i konvensjonens forstand. Videre må søkerens velbegrunnede frykt for forfølgelse ha sammenheng med søkerens tilhørighet i en beskyttet gruppe etter flyktningkonvensjonen (heretter kalt «konvensjonsgrunn» eller «forfølgelsesgrunn»).

Flyktningkonvensjonens formål er å gi vern til personer som utsettes for eller risikerer grove krenkelser begrunnet i et diskrimineringssynspunkt, altså hvor krenkelsene av individets menneskeverd er forsettlige og et utslag av en bevisst politikk fra forfølgerens side.¹

Et stort antall overgrep på verdensbasis er kjønnsrelaterte, kjønns-spesifikke eller utøves i all hovedsak mot det ene kjønn; ofte kvinner. Det kan dreie seg om kjønnslemlestelse, systematisk voldtekt i krig, tvangsekteskap, brudebrenning, æresdrap, syreangrep, grov vold i hjemmet, diskriminerende og undertrykkende lovverk eller håndhevelse av dette og en rekke andre overgrep.

Både internasjonale og nasjonale rettskilder omhandler spørsmålet om kjønnsrelatert forfølgelse nær utelukkende i relasjon til kvinner. Det kan imidlertid tenkes likende tilfeller for menn og reglene er i utgangspunktet kjønnsnøytrale.

Ofte er det på det rene at denne type overgrep utgjør forfølgelse i flyktningkonvensjonens forstand. Spørsmålet i mange saker er imidlertid om søkeren har en velbegrunnet frykt for at overgrepet vil skje dersom søkeren returnerer til hjemlandet, hvorvidt kjønn anerkjennes som en gruppe etter konvensjonen og hvorvidt personen risikerer forfølgelse nettopp på bakgrunn av sitt kjønn.

---

¹ Einarsen (2000) s. 295.

1.3 Presentasjon av temaets aktualitet med et kort historisk tilbakeblikk

Asylretten er en sentral del av utlendingsretten. Temaets aktualitet ser man hvor enn man vender blikket; borgerkrigen i Syria, flyktningstrømmen gjennom Nord-afrika og konflikten i Afghanistan er situasjoner som genererer store flyktningstrømmer. I skrivende stund står Europa overfor den største flyktningstrømmen siden andre verdenskrig. Asylinstituttet er følgelig under stort press.

Det internasjonale arbeidet med å beskytte flyktninger begynte i kjølvannet av første verdenskrig, med opprettelsen av Folkeforbundet (1919) og utnevning av Fridtjof Nansen (1921) som den første Høykommissær for flyktninger. Folkeforbundet fikk i stand flere internasjonale avtaler for å hjelpe armenske, russiske og tyske flyktninger i Europa.

Andre verdenskrig førte med seg nye millioner på flukt. Man så behovet for en generell konvensjon som skulle gjelde alle flyktninger og gi et sterkere vern enn de tidligere internasjonale avtalene.

FN (etablert i 1945) utnevnte i 1949 en ekspertkomité som skulle fremme forslag til ny flyktningkonvensjon. Resultatet ble Flyktningkonvensjonen av 1951 undertegnet i Geneve 28. juli samme år. Ved inngåelsen ønsket statene å begrense sitt ansvar til kun å gjelde flyktningssituasjonen i Europa på den tiden. Konvensjonen gjaldt derfor kun flyktninger fra Europa som ble flyktninger på grunn av hendelser som fant sted før 1951.

Samtidig med undertegnelsen av den nye flyktningkonvensjonen i 1951 opprettet FN sitt eget flyktningorgan, United Nations High Commissioner for Refugees (FNs Høykommissær for flyktninger, heretter "UNHCR"). Hovedoppgaven til UNHCR var og er å gi bistand og beskyttelse til flyktninger over hele verden.

Etterhvert som det oppsto nye flyktningkriser i og utenfor Europa mistet flyktningkonvensjonen mye av sin betydning. I 1967 ble det derfor utarbeidet en tilleggsprotokoll, New York Protokollen, om flyktnings rettsstilling som opphevet den tidsmessige og geografiske begrensningen i flyktningkonvensjonen. Statene som undertegnet protokollen forpliktet seg til å beskytte flyktninger fra hele verden, både i dag og for fremtiden.

Fredelige lands plikt og ansvar til å ta imot mennesker på flukt er i dag et faktum, men praktiseres i svært ulik grad fra land til land avhengig av politiske og kulturelle tradisjoner.

I 2014 mottok norske utlendingsmyndigheter 11 480 søknader om asyl. Per oktober 2015 har norske utlendingsmyndigheter mottatt ca 22 000² søknader om asyl. Hovednasjonaliteten til asylsøkere til Norge har i flere årrekker vært Somalier, Eritreere og Afghanere. Den siste tiden utgjør også Syrere en stor andel av de som søker asyl i Norge, på grunn av borgerkrigen i landet.

Kvinner i konfliktområder har ofte andre grunner, i tillegg til de grunnene menn har, til å flykte fra landet. Kvinner blir i mange land systematisk undertrykt og diskriminert i samfunnet, og de risikerer særegne former for overgrep. Samfunnsstrukturene og de kulturelle tradisjonene som ligger til grunn for slike samfunn gjør det ofte vanskelig for kvinner å hevde sine grunnleggende menneskerettigheter i hjemlandet.

At kvinner kan ha andre grunner til å flykte landet enn menn gjelder også de landene Norge mottar flest asylsøkere fra. Somalia og Eritrea er for eksempel to av landene i verden som i størst grad praktiserer kjønnslemlestelse av kvinner. I Somalia kjønnslemlestes³ ca 98 % av alle kvinner⁴ etter den groveste metoden, og i Eritrea ca 89 % av alle kvinner,⁵ til tross ny lovgivning i 2007 som forbyr inngrepet i Eritrea.⁶ Tvangsekteskap i ung alder og vold i nære relasjoner er også svært utbredt i både Somalia, Eritrea og Afghanistan ved siden av en gjennomgående, strukturell diskriminering av kvinner i samfunnet. Det samme gjelder i områder kontrollert av islamistiske opprørsgrupper i Syria.

Æresdrap, systematisk voldtekt i krig, kjønnslemlestelse, tvangsprostitusjon, menneskehandel, seksualisert vold, tvangsabort, brudebrenning og tvangssterilisering er bare noen av farene

---

² <http://www.udi.no/aktuelt/det-okende-antallet-asylsokere/#link-8307>.

³ Kjønnslemlestelse er en samlebetegnelse på ulike former for kirurgiske inngrep på de kvinnelige kjønnsorganene som fører til varierende grad av ødeleggelse avhengig av typen inngrep. Praksisen er kulturelt betinget, og foregår tradisjonelt i 30 land, først og fremst Afrika. Deles normalt inn i fire grupper; 1. Klitoridektomi innebærer fjerning av hele eller den synlige delen av klitoris. 2. Excision innebærer fjerning av hele eller deler av klitoris samt fjerning av hele eller deler av indre og/eller ytre kjønnslepper. 3. Infibulasjon er langt alvorligere enn type 1 og 2 og innebærer fjerning av klitoris og sammensynging av vulva med unntak av et hull på størrelse med en blyant hvor urin og menstruasjonsblod kan passere. 4. Øvrige former for skadelige inngrep. (<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/>, 28.11.2015).

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kvinner-somalia/id738955/?selectLanguage=en/id4/> (10.11.2015).

⁵ http://www.landinfo.no/asset/2383/1/2383_1.pdf, (12.10.15).

⁶ UDI Landinfo, 27.mai 2013, Temanotat Eritrea: Kjønnslemlestelse av jenter.

kvinner rundt om i verden løper ved simpelt hen å eksistere. Dette er grove brudd på helt grunnleggende menneskerettigheter som retten til liv⁷ og retten til frihet fra tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling.⁸

1.4 Rettskildebildet i flyktningsretten

1.4.1 Norsk utlendingsrett

Rettskildebildet på utlendingsrettens område er særpreget da de norske rettskildene i stor grad bygger på internasjonal rett. En stor del av lovverket er direkte hentet fra internasjonal rett, ofte som følge av traktatsrettslige forpliktelser.

Internasjonal rett Norge er bundet av har en annen rettskildemessig vekt på utlendingsrettens område enn på andre rettsområder, jf. utl. § 3. Dette medfører at tolkningen av våre nasjonale rettskilder i stor grad vil måtte følge den internasjonale utviklingen. Forholdet mellom nasjonal og internasjonal rett samt de enkelte internasjonale rettskildene vil bli nærmere drøftet under pkt. 1.4.2 og 1.4.3.

Den sentrale rettskilden i den nasjonale utlendingsretten er utlendingsloven av 15. mai 2008 nr. 35. Loven suppleres av utlendingsforskriften av 15. oktober 2009 nr. 1286 samt lovens forarbeider, rettspraksis, rundskriv, praksisnotater fra utlendingsmyndighetene, statspraksis og juridisk teori.

Utlendingslovens formål er iht. § 1 (1) å gi «*grunnlag for regulering av og kontroll med inn- og utreise, og utlendingers opphold i riket, i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser*». Bestemmelsens siste ledd tar for seg flyktningsdelen av utlendingsretten. Det følger av siste ledd at loven skal gi ”*grunnlag for vern for utlendinger som har krav på beskyttelse etter alminnelig folkerett eller internasjonale avtaler som Norge er bundet av.*”

Både bestemmelsens første og siste ledd gir en indikasjon på hvor sentral internasjonal rett er

---

⁷ EMK art. 2.

⁸ EMK art. 3.

i tolkningen og praktiseringen av norsk utlendingsrett.

Utlendingslovens regler om saksbehandling suppleres av reglene i forvaltningsloven,⁹ jf. utl. § 80.

1.4.2 Forholdet mellom nasjonal og internasjonal rett

Det norske rettssystem bygger i utgangspunktet på det dualistiske prinsipp. Dette betyr at det ikke kan bygges rett direkte på internasjonale forpliktelser alene. Internasjonale forpliktelser må være gjennomført i nasjonal rett før de gjelder som intern rett som borgerne kan bygge rett på.¹⁰

På utlendingsrettens område står internasjonal rett i en sterkere posisjon enn ellers i det norske rettssystemet, jf. utl. § 3. Det følger av bestemmelsen at loven skal anvendes i *"samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når disse har til formål å styrke individets stilling"*.

Dette betyr at traktater eller konvensjoner Norge har ratifisert, ved motstrid vil kunne gå foran norsk lov dersom traktaten eller konvensjonen har til formål å styrke individets rettsstilling. Internasjonale regler Norge har ratifisert kan altså påberopes til gunst for individet selv om de ikke er gjort til norsk rett i saker etter utlendingsloven.

Formålet med utl. § 3 er særlig å sikre gjennomføring av menneskerettighetene i norsk utlendingsrett.¹¹ Bestemmelsen må leses i lys av Grunnloven § 92,¹² som fastslår at norske myndigheter skal *"respektere og sikre menneskerettighetene"*.

Det følger av utlendingslovens forarbeider at internasjonal rett skal benyttes til *"tolkning og utfylling av loven, til erstatning for eller med gjennomslagskraft overfor lovbestemmelser som eventuelt går i motsatt retning"*.¹³

---

⁹ Forvaltningsloven av 10. februar 1967.

¹⁰ Vevstad (2010) s. 41.

¹¹ Vevstad (2010), s. 42.

¹² Grunnloven av 17. Mai 1814.

¹³ NOU 2004:20 s. 373.

Det følger videre av utlendingslovens forarbeider¹⁴ at flyktningdefinisjonen må undergis en dynamisk fortolkning i tråd med den internasjonale rettsutviklingen. Med "*internasjonal rett*" menes både nåværende og fremtidige forpliktelser, universelle og regionale.¹⁵

Erklæringer, deklarasjoner og anbefalinger som ikke er rettslig bindende, såkalt "*soft law*", faller i prinsippet utenfor utl. § 3. Soft law- instrumenter vil ikke i seg selv medføre noen forpliktelser for Norge, men det er fremhevet i forarbeidene¹⁶ at de kan bidra til tolkningen og utviklingen av internasjonal rett. På den måten kan de også ha betydning for Norges folkerettslige forpliktelser.¹⁷ Dette gjelder særlig erklæringer, anbefalinger og avgjørelser fra internasjonale organisasjoner som UNHCR, FNs Menneskerettskomité, Torturkomiteen og Europarådet.¹⁸

1.4.3 Relevante internasjonale rettskilder

Flyktningkonvensjonen, slik den er modifisert i tilleggsprotokollen av 1967, oppstiller en definisjon av hvem som er flyktning og hvilke rettigheter som tilkommer en flyktning i tilfluktstaten (art. 1 A). Konvensjonens bestemmelser om flyktningstatus (art. 1 A-F) er i stor grad transformert til norsk rett i utl. § 28 litra a. Flyktningkonvensjonen er således helt sentral i tolkningen av norsk flyktningrett.

Videre er anbefalingene fra UNHCR en sentral kilde for forståelsen av flyktningkonvensjonen. Det følger av flyktningkonvensjonens art. 35 og UNHCR statuttene art. 8 at statene skal samarbeide med UNHCR, og organisasjonen skal føre tilsyn med konvensjonsanvendelsen. Det heter i flyktningkonvensjonens art. 35 at:

"The contracting states undertake to co-operate with the office of the United Nations High Commissioner for Refugees or any other agency of the United Nations which may succeed it..."

---

¹⁴ Ibid.

¹⁵ NOU 2004:20 s. 373.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 401 og NOU 2004:20 s. 373.

¹⁸ Vevstad, *Refugee Protection - A European Challenge* (1998) s. 37-43.

Departementet¹⁹ understreker i forarbeidene²⁰ til utlendingsloven at UNHCRs anbefalinger om tolkningen av flyktningkonvensjonen skal "*veie tungt*", selv om de ikke er rettslig bindende, men påpeker at det kan forekomme sprik mellom anbefalingene og norsk praksis.

UNHCR utarbeidet i 1979 en "*Håndbok om prosedyrer og kriterier for å fastsette flyktingers rettsstilling (...)*" (heretter "Håndboken"). Håndboken er ifølge forordet ment som en "*veiledning for statstjenestemenn som arbeider med fastsettelse av flyktingstatus*". Håndboken utgjør stammen i UNHCRs anbefalinger og suppleres av en rekke konkrete uttalelser og betenknninger.

Internasjonalt blir Håndboken normalt tillagt stor vekt. USAs høyesterett uttalte i *Cardoza-Fonseca* (1987)²¹ at Håndboken gir "*significant guidance*" for tolkningen av konvensjonen. Britiske House of Lords uttalte i *Adan* (2000)²² at Håndboken, "*although not binding on states, has high persuasive authority and is much relied on by domestic courts and tribunals*".

Det finnes ingen internasjonal domstol eller komité som kan avgi rettslig bindende uttalelser om tolkningen av flyktningkonvensjonen eller avgjøre individklagesaker.

Implementering av flyktningbegrepet i norsk rett innebærer at også andre konvensjoner får betydning for tolkningen av nasjonal utlendingsrett. Menneskerettighetskonvensjoner bidrar til å utdype innholdet av utl. §§ 28-30. For eksempel defineres "*forfølgelse*" i utl. § 29 (1) litra a som "*alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter*". Det følger av bestemmelsen at særlig brudd på rettigheter som ikke kan fravikes etter art. 15 i Den Europeiske menneskerettighetskonvensjon av 1951 (heretter "EMK"), vil utgjøre konvensjonsrelevant forfølgelse. Det vises i EMK art. 15 til EMK art. 2 om retten til liv, art. 3 om forbud mot tortur, art. 4 (1) om forbud mot slaveri og art. 7 om forbud mot straff uten lov. Også andre menneskerettigheter etter EMK kan gi veiledning i vurderingen av om en krenkelse utgjør forfølgelse i flyktningkonvensjonens forstand, jf. ordlyden "*særlig*" i utl. § 29 (1) litra a.

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (heretter "SP") og konvensjonen om øko-

---

¹⁹ Arbeids- og inkluderingsdepartementet var ansvarlig departement da utlendingsloven av 2008 ble vedtatt. I dag ligger utlendingsfeltet under Justisdepartementet.

²⁰ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 73.

²¹ *INS v. Cardoza-Fonseca*, 480 U.S. 421 (1987).

²² *House of Lords, Secretary of State for the Home Department v. Adan m.fl.* (2000) UKHL 67.

nomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (heretter "ØSK") begge av 1966, har også betydning for norsk asylrett og tolkningen av hvorvidt en krenkelse utgjør konvensjonsrelevant forfølgelse.

Videre kan FNs torturkonvensjonen av 1984, FNs barnekonvensjon av 1989 og kvinnediskrimineringskonvensjonen av 1979 være relevante i tolkningen av norsk asylrett.

EUs Statusdirektiv av 2004 og 2011, som angir minstestandarder for EU-landenes lovgivning, har også hatt stor betydning for utformingen og praktiseringen av utlendingslovens regler om beskyttelse. Dette gjelder spesielt utl. §§ 29 og 30 som i stor grad ordrett gjengir direktivets artikler 9 og 10. Både utvalget og utenriksdepartementet mente at direktivet var et "*egnet grunnlag*" for utforming av utlendingsloven.²³

Til slutt må det nevnes at andre lands rettspraksis, statspraksis samt juridisk teori også bidrar til tolkningen av flyktningbegrepets innhold. Slike utenlandske rettskilder er ikke i seg selv bindende for norsk rett, men kan bidra til å klarlegge innholdet og omfanget av flyktningkonvensjonen eller andre internasjonale forpliktelser.

1.5 Forvaltningsorganene som behandler flyktningsaker i Norge

Det ansvarlige organ for behandling av flyktningsaker i Norge er Utlendingsdirektoratet (heretter "UDI").²⁴ UDI behandler alle saker knyttet til innvandring. Utlendingsnemnda (heretter "UNE") er klageorganet for UDI. UNE har myndighet til å omgjøre vedtak truffet av UDI, jf. utl. § 76.

Justisdepartementet har både faglig og administrativt myndighet over utlendingsforvaltningen. Departementet har instruksjonsadgang med de begrensninger som følger av utl. § 76.

Etter lovendring 20. november 2015 har Justisdepartementet myndighet til å instruere både UDI og UNE om lovforståelse og skjønnsutøvelse.²⁵ Justisdepartementet kan imidlertid ikke

---

²³ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 15.

²⁴ Utl. § 65 (1), jf. § 54, jf. § 28 (2).

²⁵ Utl. § 76 (2), jf. LOV-2015-11-20-94. Lovendringen trer i kraft umiddelbart, men opphører 1. Jan 2018.

instruere UDI eller UNE i enkeltsaker, jf. Utl. § 76 annet ledd.

Asylvurderingen etter utl. § 28 består i et rent lovbundet kjønn (rettsanvendelseskjønn) som domstolene kan overprøve full ut.²⁶ I 2013 ble UNE stevnet til Oslo tingrett i 167 saker.²⁷

1.6 Avgrensning

Transseksuelle personer kan også oppleve forfølgelse på bakgrunn av sitt kjønn. Oppgaven avgrenser mot de særlige problemstillingene som reiser seg ved forfølgelse av transseksuelle personer. Bakgrunnen for dette er at transseksuelle, hva enten de definerer seg som kvinner, menn eller ingen av delene, normalt vil utgjøre en egen sosial gruppe i utlendingslovens forstand, med særlige problemstillinger utenfor det tradisjonelle kjønnsbegrepet.

1.7 Begrepsavklaring

1.7.1 Asyl

Begrepet asyl stammer fra det greske orde "asylon" som betyr fristed eller tilfluktsted. I juridisk sammenheng betyr ordet fristed mot forfølgelse.²⁸

Asyl utgjør ett av de fem primære oppholdsgrunnlag i Norge; familieinnvandring, arbeidstillatelse, studietillatelse og opphold på humanitært grunnlag. Ved siden av de materielle vilkårene som vil bli behandlet nedenfor, kreves det at det søkes fra Norge eller fra norsk grense.²⁹ Normalt innvilges søkeren oppholdstillatelse i tre år.³⁰ Flyktningen kan ta arbeid og bosette seg i hele landet samt reise inn og ut av Norge.³¹ Tillatelsen kan ved søknad fornyes og danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse og familieinnvandring.³² Dersom det ikke lenger foreligger et behov for asyl, kan retten opphøre etter utl. § 37. Dersom søkeren har oppnådd

---

²⁶ Rt. 1991 s. 586.

²⁷ <http://www.une.no/no/Aktuelt/Kronikker/Klagebehandling-av-asylsoknader/>. Oslo tingrett er lovbestemt eksklusivt verneing i asylsaker.

²⁸ Ot.prp. 75 (2006-2007) s. 414.

²⁹ Utl. § 28 (1).

³⁰ Utl. § 60 og uf. § 10-13.

³¹ Øyen (2013), s. 180.

³² Ibid.

tillatelsen på ulovlig grunnlag for eksempel ved å lyve eller forfalske dokumenter, kan tillatelsen tilbakekalles jf. utl. § 63.

Asylinstituttet er ikke ment å beskytte mot generell nød eller fattigdom. Australsk Høyesterett har uttalt at: "*No matter how devastating may be an epidemic, natural disaster or famine, a person fleeing them is not a refugee within the terms of the convention.*»³³

1.7.2 Kjønnrelatert forfølgelse

Begrepet "*kjønnrelatert forfølgelse*" er ikke nedfelt i loven. Begrepet er en samlebetegnelse på forfølgelse som har sammenheng med den forfulgtes kjønn. Kjønn kan ha betydning både for årsaken til forfølgelsen og måten den utføres på.

Begrepet kjønnrelatert forfølgelse kan for tankens skyld deles inn i to undergrupper; kjønnsspesifikk forfølgelse og kjønnsbasert forfølgelse. Kjønnsspesifikk forfølgelse innebærer at en persons biologiske kjønn har betydning for hvordan vedkommende forfølges. Eksempler på dette kan for eksempel være tvangsabort, kjønnslemlestelse, tvangssterilisering og voldtekt. Med kjønnsbasert forfølgelse menes forfølgelse der eksempelvis kvinnens sosiale kjønn danner grunnlag for at, eller hvordan, vedkommende forfølges. Dette er særlig samfunnets syn på kvinners posisjon, status og rolle. Eksempler på slik forfølgelse kan bl.a. være vold i hjemmet, æresdrap, brudebrenning, tvangsekteskap og diskriminerende lovverk. Begrepsbruken har ingen praktisk betydning utover at den kan bidra til å synliggjøre ulike tendenser i asylpraksisen.

1.7.3 Flyktningstatus

For å ha rett til asyl, må søkeren ha flyktningstatus i rettslig forstand, jf. utl. § 28 (2).

Legaldefinisjonen av hvem som er flyktning fremgår av flyktningkonvensjonen art. 1 A (2).³⁴ Formålet med legaldefinisjonen er å fastlegge hvem som er berettiget til vern som flyktning og de rettigheter som fremgår av flyktningkonvensjonen art. 3-33.

---

³³ High Court of Australia, Applicant A and Anor v. Minister for Immigration and Ethnic Affairs (1997).

³⁴ Lest i sammenheng med tilleggsprotokollen av 1967, som opphever de tidsmessige og geografiske begrensninger som følger av flyktningkonvensjonen av 1951.

Ordlyden i flyktningkonvensjonen art. 1 A (2) er materielt den samme som er gjengitt i utl. § 28 (1) litra a:

"En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning dersom utlendingen har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse".

Utlendingsloven § 28 (1) litra a oppstiller fire kumulative vilkår for at asyl skal innvilges. Søkeren må ha en "velbegrunnet frykt" for "forfølgelse" på grunn av "(...) medlemskap i en spesiell sosial gruppe". Videre må søkeren være "ute av stand til eller på grunn av slik frykt uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse".

Vilkårene bindes sammen av formuleringen "på grunn av". Dette begrepet er i juridisk teori,³⁵ noe misvisende, omtalt som kravet til årsakssammenheng. Begrepet er etter min mening misvisende, fordi det er fremtidig forfølgelse som vurderes i en asylvurdering. Årsakssammenheng i alminnelig forstand vil ikke foreligge forut for årsak og konsekvens. Ettersom begrepet årsakssammenheng har en noenlunde konsistent betydning i andre juridiske sammenhenger, som avviker fra den asylrettslige, vil begrepet «sammenheng» benyttes i det følgende.

Flyktningstatus kan også oppnås etter utl. § 28 (1) litra b. Bestemmelsen kan tilsynelatende utgjøre et treffende asylgrunnlag for flere former for kjønnsrelatert forfølgelse. I praksis ser det likevel ut til at bestemmelsen i hovedsak benyttes der staten er overgriper, for krigsflyktninger, eller flyktninger fra områder med tilsvarende generelt voldsnivå.³⁶ Årsaken til dette kan være at bestemmelsen er knyttet til folkerettslige forpliktelser etter andre konvensjoner enn flyktningkonvensjonen, herunder EMK og Torturkonvensjonen.³⁷ Begge konvensjonene har staten som pliktsubjekt, og torturkonvensjonen definerer i art. 1 behandling som tortur bare når den er begått av eller i forståelse med offentlig tjenestemann. Den praksis som finnes fra EMD omhandler i all hovedsak staten som overgriper. EMK art. 3 er i prinsippet anvende-

---

³⁵ Øyen (2013) s. 249 og Einarsen (2000) s. 327.

³⁶ Vevstad (2010), s. 194 -201, Øyen (2013), s. 276, NOU 2004:20 s. 153 og Ot.prp. nr. 75 (2006-2007), s. 414.

³⁷ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 95, Øyen (2013), s. 277.

lig også for behandling som utføres av private eller ikke-statlige aktører,³⁸ men da som regel der staten har manglende territoriell kontroll, eller der overgrepet utføres av grupperinger som de facto kontrollerer deler av statens territorium.

Hverken EMK art. 3 eller ordlyden i litra b stenger for at bestemmelsen er anvendelig også for overgrep fra andre privatpersoner i fredstid. Disse grensedragningene faller imidlertid utenfor oppgavens tema, flyktningsstatus etter utl. § 28 (1) a. Det avgrenses derfor mot § 28 (1) b.

1.8 Videre fremstilling

De enkelte vilkårene i utl. § 28 litra a er knyttet tett sammen og må i stor grad leses i sammenheng. For å kunne gi en grundig analyse av vilkåret "*sosial gruppe*", herunder utfordringene tilknyttet anerkjennelsen av kvinner som en sosial gruppe og det tilstøtende kravet om sammenheng, er det nødvendig med en redegjørelse rundt de øvrige vilkårene for asyl først.

Innholdet i kjernevilkåret "*forfølgelse*" vil først bli drøftet i pkt. 2.1. Deretter vil terskelen for hva som utgjør en "*velbegrunnet frykt*" bli forsøkt klarlagt i pkt. 2.2. Oppgavens hovedvekt vil ligge på anerkjennelsen av kvinner som en "*sosial gruppe*" i pkt. 2.3. Kravet om sammenheng vil deretter bli drøftet inngående i pkt. 2.4, da dette ofte er det mest problematiske vilkåret på området for kjønnsrelatert forfølgelse. Vilket om at søkerens hjemland ikke evner eller ønsker å beskytte søkeren drøftes i pkt. 2.5.

Avslutningsvis, i pkt. 3 gis en oppsummering av rettstilstanden i Norge med enkelte de lege ferenda-betraktninger rundt adgangen til å få asyl på grunnlag av kjønnsrelatert forfølgelse.

Avhandlingen vil synliggjøre hvilke områder som fremstår som klare og entydige og på hvilke områder nasjonal og internasjonal lovforståelse spriker. Det nasjonale regelverket vil gjennomgående vurderes opp mot våre internasjonale forpliktelser.

---

³⁸ EMD H.L.R v. France App. No. 24573/94.

2. VILKÅR FOR FLYKTNINGSTAUS

2.1 Forfølgelse

2.1.1 Generelt om forfølgelse

For å bli anerkjent som flyktning må søkeren etter utl. § 28 litra a risikere "forfølgelse" i hjemlandet. Begrepet "forfølgelse" eller "being persecuted" som det heter i flyktningkonvensjonen art. 1A (2) utgjør kjernen i flyktningdefinisjonen.

Begrepet gir ingen entydig mening. Ordlyden kan tilsi at noen følger etter noen for å skade, plage eller fange vedkommende. Det er imidlertid ikke det å fysisk følge etter noen begrepet sikter til. Det engelske begrepet *persecution* er således mer presist. Ordlyden sett i sammenheng med bestemmelsen forøvrig indikerer at det må være tale om nokså grove krenkelser.

Begrepet "forfølgelse" er ikke definert i flyktningkonvensjonen og det finnes heller ingen annen universell definisjon av begrepet. En av årsakene til dette er trolig at traktatkonsipistene ønsket å etablere et romslig og åpent begrep som kunne romme fremtidens flyktningutfordringer. Atle Grahl-Madsen formulerte det nokså poetisk:

*«It seems as if the drafters have wanted to introduce a flexible concept which might be applied to circumstances as they might arise; in other words, that they capitulated before the inventiveness of humanity to think up new ways of persecuting fellow men».*³⁹

En viss ramme rundt begrepet er imidlertid gitt i utl. § 29 (1):

"For at handlinger skal anses å utgjøre forfølgelse i henhold til § 28 (1) bokstav a, må de enten:

- a) Enkeltvis eller på grunn av gjentakelse utgjøre en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter, særlig slike rettigheter som ikke kan fravikes i*

---

³⁹ Grahl-Madsen, *The Status of Refugees in International law*, Leiden (1966), s. 193.

medhold av artikkel 15 nr. 2 i den europeiske menneskerettighetskonvensjon av 4. november 1950, eller

b) utgjøre flere forskjellige tiltak, herunder krenkelser av menneskerettigheter, som til sammen er så alvorlige at de berører et menneske på en måte som kan sammenlignes med situasjonen beskrevet i bokstav a."

Alvorlige brudd på de ufravelige rettighetene i EMK art. 15 nr. 2, retten til liv (art. 2 nr. 1), vern mot tortur og umenneskelig og nedverdiggende behandling eller straff (art. 3), vern mot slaveri (art. 4 nr. 1) og forbud mot tilbakevirkende straff (art. 7), vil altså kunne utgjøre forfølgelse, jf. utl. § 29 (1) litra a. Så fremt krenkelsen er alvorlig eller omfattende nok kan også brudd på andre menneskerettigheter enn de ufravelige i EMK art. 15 utgjøre forfølgelse jf. ordlyden i utl. § 29 (1) litra a, "særlig".

Etter litra b kan også andre forhold enn alvorlige krenkelser av en bestemt menneskerettighet etter litra a, anses som forfølgelse. Det må da dreie seg om "*flere forskjellige tiltak*", herunder krenkelser av menneskerettigheter, som til sammen er så alvorlige at de kan sammenliknes med en alvorlig krenkelse etter litra a.

Også systematisk og alvorlig diskriminering på området for SP og ØSK rettigheter vil i enkelte situasjoner kunne anses som "*forfølgelse*" i flyktningskonvensjonens forstand.⁴⁰ Denne type forfølgelse vil ofte innebære en svært alvorlig og livsbegrensende situasjon for de rammede. Særlig grov diskriminering når det gjelder retten til å tjene til livets opphold, retten til å praktisere religion, retten til nødvendig helsehjelp og retten til å benytte normalt tilgjengelige utdannelseinstitusjoner vil kunne utgjøre forfølgelse i konvensjonens forstand.

Det følger videre en mer detaljert utdypning av forfølgelsesbegrepet i utl. § 29 (2):

"Forfølgelse kan blant annet ta form av

a) fysisk eller psykisk vold, herunder seksualisert vold

b) lovgivning og administrative, politimessige og judisielle tiltak, enten de er diskriminerende i seg selv eller praktiseres på en diskriminerende måte,

c) straffefølgelse og straffullbyrdelse som er uforholdsmessig eller diskriminerende

---

⁴⁰ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 415, Vevstad (2010) s. 219-220.

- d) fravær av muligheten for rettslig overprøving når dette fører til straffer som er uforholdsmessige eller diskriminerende*
- e) strafforfølgelse for å nekte militærtjeneste i en konflikt der slik tjeneste vil inkludere forbrytelser eller handlinger som nevnt i § 31 (1), eller*
- f) handlinger som er rettet særskilt mot kjønn eller mot barn"*

Både bestemmelsens første og andre ledd er ny i utlendingsloven av 2008, og utgjør tilnærmet ordrette gjengivelser av art. 9 i EUs statusdirektiv av 2004, videreført i direktivet av 2011. Forfølgelsesdefinisjonen er likevel ment å bygge på tidligere praksis.⁴¹ Det er viktig å merke seg at bestemmelsen knytter forfølgelsesbegrepet tett opp mot menneskerettighetene. Dette bidrar til en dynamisk utvikling av flyktningretten.

Selv om vi har nokså detaljert regulering i norsk rett vil mer generelle internasjonale rettskilder være av interesse ved fastleggelsen av asylvilkårenes innhold. Særlig vil rettskilder fra de store mottakerlandene som USA, Canada, Australia og Tyskland kunne ha relevans.

Den amerikanske teoretikeren James Hathaway definerer forfølgelse som vedvarende eller systematiske brudd på grunnleggende menneskerettigheter: *"(...) persecution may be defined as the sustained or systematic violation of basic human rights..."*⁴² Hathaway sitt syn har fått bred støtte fra domstolene i Canada, Storbritania, og New Zeland.⁴³ Uttalelsen indikerer at det skal nokså mye til for at noe skal anses som forfølgelse, men gir lite konkret veiledning utover dette.

Det følger av Håndboken fra UNHCR pkt. 52 at:

"Hvorvidt andre skadelige handlinger eller trusler vil utgjøre forfølgelse vil avhenge av omstendighetene i hvert enkelt tilfelle, inkludert det subjektive elementet. Ettersom frykten for forfølgelse er av subjektiv karakter, er det nødvendig å vurdere vedkommende persons opp-

---

⁴¹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 415.

⁴² James Hathaway, *The Law of Refugee Status*, Toronto (1991), 1. Utg. s. 104.

⁴³ Supreme Court of Canada, *Ward v. Attorney General* (1993), House of Lords, *Horvath v. Secretary of State for the Home Department* (2000) og New Zealand Refugee Status Appeals Authority, *Refugee Appeal No. 76534* (2010).

fatning og følelser. Avhengig av de varierende psykologiske forutsetningene og omstendighetene i hver enkelt sak, vil tolkningen av hva som utgjør forfølgelse nødvendigvis variere".

Forfølgelsen må altså vurderes i lys av søkerens personlige forutsetninger. Tålegrensen kan variere med kjønn, alder, helse osv. Søkerens subjektive forhold vil også kunne være aktuelle ved vurderingen av hvorvidt det foreligger en "velbegrunnet frykt". Dette vil bli nærmere drøftet i pkt. 2.2.

Overgrep som er spesifikt rettet mot en persons biologiske eller sosiale kjønn kan altså etter omstendighetene utgjøre forfølgelse isolert eller kumulert. I tråd med kildene over, følger det av forarbeidene⁴⁴ at en velbegrunnet frykt for kjønnslemlestelse vil utgjøre forfølgelse. Videre vil en velbegrunnet frykt for tvangsekteskap utgjøre forfølgelse dersom konsekvensene av å motsette seg dette vil utgjøre konvensjonsrelevant forfølgelse⁴⁵. Mishandling og vold i hjemmet må være av særlig grov karakter for å nå terskelen for forfølgelse slik den er utredet ovenfor. Det er imidlertid enighet om at denne typen krenkelser kan utgjøre konvensjonsrelevant forfølgelse.⁴⁶ Ofte er imidlertid ikke det problematiske i asylvurderingen for kjønnsrelatert forfølgelse hvorvidt krenkelsen utgjør forfølgelse, men snarere hvorvidt frykten for forfølgelsen er velbegrunnet, og om den potensielle krenkelsen er motivert av søkerens kjønn.

2.1.2 Forfølger

Det følger av utl. § 29 (3) at forfølger kan være "*staten*" jf. bokstav a, "*organisasjoner eller grupperinger som kontrollerer statsapparatet eller en så stor del av statens territorium at utlendingen ikke kan henvises til å søke beskyttelse i andre deler av landet, jf. utl. § 28 femte ledd*", jf. bokstav b. Videre følger det av bokstav c at forfølger kan være "*ikke statlige aktører dersom de aktørene som er nevnt i bokstav a og b, inkludert internasjonale organisasjoner, er ute av stand til eller ikke er villige til å treffe rimelige tiltak for å forhindre forfølgelsen, blant annet gjennom et virksomt system for å avdekke, rettsforfølge og straffe handlinger som utgjør forfølgelse*".

Bestemmelsen er en tilnærmet ordrett gjengivelse av EUs statusdirektiv av 2004 art. 6.

---

⁴⁴ NOU 2004: 20 s. 152, sml. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 91 flg.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

Forfølger kan altså være både offentlige myndigheter, private personer eller grupperinger. Staten kan imidlertid også være i en mellom-posisjon der staten ikke er den direkte forfølger, men unnlater å foreta rimelige tiltak for å beskytte søkeren mot andre overgripere. Manglende beskyttelse i hjemstaten er en absolutt forutsetning for flyktningsstatus, jf. pkt. 2.5 nedenfor. Der slik manglende beskyttelse skyldes diskriminering av en konvensjonsgruppe, kan dette videre utgjøre tilstrekkelig sammenheng mellom forfølgelsesrisikoen og søkerens medlemskap i konvensjonsgruppen, jf. pkt. 2.4.3 nedenfor.

Vurderingen har klare paralleller til statens sikreplikt etter menneskerettighetskonvensjonene. En asylrettslig vurdering innebærer imidlertid ikke noen vurdering av om hjemstaten er folkerettslig ansvarlig for menneskerettighetskrenkelsen. Det som vurderes er hvorvidt søkeren risikerer å bli forfulgt ved retur, og om dette har sammenheng med søkerens tilhørighet i en konvensjonsgruppe.

Ofte er det slik at det er privatpersoner som utfører eller truer med å utføre de groveste formene for overgrep mot kvinner. Ved enkelte kjønnsrelaterte overgrep vil det være vanskelig å konstatere at den private forfølger er motivert av at søkeren tilhører den sosiale gruppen "kvinner". Sammenheng mellom gruppetilhørighet og hjemstatens manglende vilje til å avhjelpe situasjonen er derfor en viktig del av asylvurderingen i slike saker. Dette vil bli nærmere behandlet under i pkt. 2.4.

2.2 Velbegrunnet frykt for forfølgelse

2.2.1 Generelt om velbegrunnet frykt

For å bli anerkjent som flyktningsstatus må søkeren ha en "*velbegrunnet frykt*" for forfølgelse ved retur til hjemlandet, jf. utl. § 28 litra a.

Ordlyden "*velbegrunnet frykt*" tilsier at søkeren må frykte fremtidig forfølgelse, og frykten må være velbegrunnet i konstaterbare forhold. Ordlyden gir anvisning på et fremoverrettet perspektiv, ettersom "*frykt*" er noe man føler overfor eventuelle fremtidige hendelser.

Hva som nærmere ligger i vilkåret "*velbegrunnet frykt*" er gjenstand for omfattende tolkning fra en rekke internasjonale aktører, ulike staters utlendingsmyndigheter og forfattere av juridisk teori. Praksis varierer fra land til land.

I hovedsak er to spørsmål gjenstand for debatt: betydningen av søkerens subjektive frykt, og betydningen av fortidig forfølgelse.⁴⁷ Disse vil behandles innledningsvis i pkt. 2.2.2 og 2.3.2, fordi de er egnet til å kaste lys over rådende norsk praksis. Kravet til reell risiko for at frykten skal anses "*velbegrunnet*" behandles deretter i punkt 2.2.4.

2.2.2 Betydningen av søkerens subjektive opplevelse av frykt

Ordlyden "*frykt*" kan tilsi at det er søkerens opplevelse av frykt som er det sentrale. Dette vil innebære en rent subjektiv vurdering av søkerens sinnstilstand. At frykten skal være "*velbegrunnet*" gir anvisning på en objektiv vurdering i tillegg, som vil medføre at bare de som har objektivt gode grunner for sin subjektive frykt vil være omfattet av ordlyden.

Vilkåret "*velbegrunnet frykt*" er i forarbeidene⁴⁸ forstått slik at det gir anvisning på en vurdering der hovedvekten ligger på en objektiv risikovurdering av det fremlagte faktum. Kjernen i vurderingen er i hvilken grad søkeren løper en risiko for fremtidig forfølgelse ved retur til hjemlandet. Både generelle forhold i opphavslandet og individuelle forhold hos søkeren er relevante for vurderingen av fremtidig risiko.⁴⁹

Forarbeidene til utlendingsloven åpner imidlertid for at også en forsterket subjektiv frykt kan vektlegges dersom søkeren er i en spesielt sårbar individuell situasjon, f.eks på grunn av tidligere overgrep jf. pkt. 2.2.3 under.⁵⁰

Forarbeidene legger til grunn en noe snever forståelse av vilkåret. Vilkåret er forstått videre i enkelte sentrale, internasjonale rettskilder.

Det fremgår av Håndboken⁵¹ at det subjektive elementet er sentralt i vurderingen, selv om frykten må bygge på objektive forhold:

---

⁴⁷ Einarsen (2000) s. 384.

⁴⁸ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 88.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 88 og NOU 2004:20 s. 149.

"To the element of fear - a state of mind and a subjective condition - is added the qualification "well-founded". This implies that it is not only the frame of mind the person concerned that determines his refugee status, but that this frame of mind must be supported by an objective situation."

Einarsen⁵² støtter Håndbokens vektning av søkerens subjektive frykt. Han viser til flyktningkonvensjonens formålsbetraktninger der respekt for det enkelte individ i seg selv taler for at det tas tilbørlig hensyn til søkerens frykt, særlig når denne bygger på erfart forfølgelse fra hjemlandet. Også der søkeren ikke personlig er rammet av forfølgelse tidligere.⁵³

Ifølge Einarsens⁵⁴ undersøkelse av nasjonal praksis i tolv EU-land pluss Sveits, Canada og USA, er det ikke mulig å trekke ut noen ensartet praksis vedrørende tolkningen av "velbegrunnet frykt". To konklusjoner kunne han likevel trekke: objektiv risiko for forfølgelse vil alltid kunne gi grunnlag for flyktningstatus, og subjektiv følelse av frykt er aldri tilstrekkelig i seg selv⁵⁵. Halvparten av de undersøkte landene er imidlertid åpne for å vektlegge søkerens subjektive frykt i en helhetlig vurdering til gunst for søkeren.

I følge Einarsen tyder mye på at det i de senere år har blitt mer vanlig også internasjonalt å objektivisere vurderingen slik at søkerens subjektive oppfatninger ikke lenger tillegges like stor vekt.⁵⁶ Etter mitt skjønn vil en slik utvikling medføre at konvensjonen tolkes snevrere enn ordlyden tilsier. Dersom konvensjonskonsipistene mente å gi anvisning på en objektiv vurdering av risiko, ville ordlyden formodentlig vært en annen.

De fleste kjønnsrelaterte overgrep er overgrep som er legitimert i kultur, tradisjoner og kjønnsroller. I mange tilfeller innebærer dette at kvinnen har levd i frykt eller tro på at overgrep skal skje i lang tid. Mange kvinnelige søkere vil ha erfart at tilsvarende overgrep er utført mot familiemedlemmer og bekjente. Slike forhold er egnet til å fremkalle en indre redsel hos

---

⁵¹ Håndboken art. 38. Se også art. 40 og 42.

⁵² Einarsen (2000) s. 387.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Einarsen (2000) s. 389, jf. s. 384.

⁵⁵ Se likevel pkt. 2.2.3 under.

⁵⁶ Einarsen (2000) s. 389. Dette syn underbygges av Hathaway (1991), 1. Utg. s. 69.

søkeren av den typen Einarsen argumenterer for at skal hensyntas, og som treffer ordlyden "velbegrunnet" etter en naturlig språklig forståelse.

Videre vil det ofte være ekstra vanskelig å konstatere en ren objektiv risiko i mange tilfeller av kjønnsrelatert forfølgelse. Dette særlig fordi kjønnsrelatert forfølgelse ofte er overgrep som skjer i hjemmet utført av familiemedlemmer eller ektemann. Videre vil risikoen være nært knyttet til kvinnens mulighet for å unngå forfølgeren, og konsekvensene av eksempelvis samlivsbrudd eller internflukt for en enslig kvinne. En mer objektiv vurdering av risiko kan være mindre egnet til å hensynta disse omstendighetene.

2.2.3 Betydningen av fortidig forfølgelse

2.2.3.1 Fortidig forfølgelse som selvstendig grunnlag for flyktningstatus

Ved flyktningkonvensjonens tilblivelse ble det diskutert om også tidligere forfølgelse, eventuelt kombinert med en sterkt subjektiv frykt for fremtidig forfølgelse, skulle kunne utgjøre et selvstendig grunnlag for flyktningstatus. Det ble diskutert om mennesker som ikke løp en reell risiko for forfølgelse ved retur, likevel skulle kunne gis flyktningstatus som følge av at de ved retur ville leve i en konstant frykt for forfølgelse eller lide under andre psykologiske traumer fra tidligere erfart forfølgelse.

Debatten var preget av erfaringene fra andre verdenskrig. Man hadde forståelse for at jøder og andre krenkede grupper ikke ønsket å returnere til Tyskland som følge av de overgrep som var blitt gjort, selv om det ikke forelå noen reell risiko ved retur. Diskusjonen reflekteres i konvensjonens forarbeider, men gav seg ikke utslag i den endelige ordlyden.

Ifølge Einarsens ovennevnte undersøkelse av nasjonal praksis, er likevel fem land blant de undersøkte åpne for å akseptere søkerens tidligere forfølgelse som et selvstendig grunnlag for flyktningstatus.⁵⁷ Norge er ikke blant disse. Utlendingsloven åpner imidlertid for oppholdstillatelse på grunnlag av "*sterke menneskelige hensyn*" etter § 38; et grunnlag som etter omstendighetene kan fange opp denne type situasjoner. Etter mitt syn vil § 38 være et mer treffende

---

⁵⁷ Einarsen (2000) s. 384.

oppholdsgrunnlag for denne typen saker, og bedre i samsvar med den strenge ordlyden i utl. § 28 (1) litra a jf. Flyktningkonvensjonen art. 1 A (2).

2.2.3.2 Fortidig forfølgelse som moment ved vurderingen av "velbegrunnet frykt"

Det følger av forarbeidene⁵⁸ at tidligere forfølgelse vil kunne ha betydning for vurderingen av fremtidig risiko etter utlendingsloven § 28 litra a. Både som indikasjon på at trusselen er reell, og fordi den utsatte etter omstendighetene kan ha en forhøyet faktisk risiko. Et liknende standpunkt er uttrykt i EUs Statusdirektiv:

*“The fact that an individual has already been subject to persecution or to threats of persecutions is a serious indication of the risk of persecution, unless a radical change of conditions has taken place since then in his country of origin or his relations with his country of origin”*⁵⁹.

Etter mitt syn bør tidligere erfart forfølgelse, enten direkte eller indirekte, inngå som element i en totalvurdering av om søkerens frykt for forfølgelse er "velbegrunnet". Det følger etter mitt skjønn av ordlyden "velbegrunnet frykt", så langt en søker med slike erfaringer har en sterkere begrunnelse for sin frykt enn en søker som utelukkende står overfor den objektive risiko. Dette er i tråd med min forståelse av Einarsens argumentasjon i pkt. 2.2.2 ovenfor, og vil ha særlig betydning der den objektive risiko er vanskelig å klarlegge, jf. 2.2.4 nedenfor. Dette vil ofte være tilfellet for kjønnsrelatert forfølgelse. De samme argumentene som i de to siste avsnittene i pkt. 2.2.2 gjør seg også gjeldende her.

2.2.4. Vurderingen av søkerens objektive risiko for fremtidig forfølgelse

Tolkningen av vilkåret "velbegrunnet frykt" har gjennom tidene vært praktisert nokså strengt. Rådende tolkning av flyktningkonvensjonen var lenge at risikoen for alvorlige krenkelser måtte være mer enn 50 %. Mot slutten av 1980-tallet skjedde imidlertid en oppmykning i praksis.⁶⁰

---

⁵⁸ Ot.prp. nr. 75. (2006-2007) s. 88.

⁵⁹ EU Joint Position par. 3 (2).

⁶⁰ Øyen (2013) s. 201.

Amerikansk høyesterett la i 1987⁶¹ til grunn at søkeren kunne ha en velbegrunnet frykt for forfølgelse, selv om risikoen var langt under 50 %. De viste i sin begrunnelse til Grahl-Madsens argumentasjon:

"Let us presume that it is known that in the applicant's country of origin every tenth adult male person is either put to death or sent to labour camp... In such a case it would be only too apparent that anyone who has managed to escape from the country in question will have well-founded fear of being persecuted upon his eventual return».

Retten kom til at det var tilstrekkelig med en rimelig mulighet for forfølgelse - "*a reasonable possibility*".

Dette standpunktet ble raskt fulgt opp av britisk høyesterett i Sivakumaran (1989).⁶² De britiske dommerne viste til amerikansk høyesterett og konstaterte at frykten var velbegrunnet hvis det var en rimelig grad av sannsynlighet eller en reell og betydelig risiko ("*real and substantial risk*") for forfølgelse.

I Chan (1995)⁶³ understreket den canadiske høyesterett at en ren mulighet for forfølgelse ikke var tilstrekkelig: "*The claimant need not prove that persecution would be more likely than not in order to meet the objective portion of the test. The claimant must establish, however, that there is more than a "mere possibility" of persecution...*"

Atle Grahl-Madsen hevder at det må være en reell sjanse ("*real chance*") for forfølgelse.⁶⁴ James Hathaway, Rodger Haines, Kay Hailbronner og Gregor Noll mener at søkeren vil ha en velbegrunnet frykt hvis det er en betydelig risiko ("*significant risk*").⁶⁵

Kravet til risiko kan variere med overgrepets art og omfang.⁶⁶ Dersom det er fare for svært alvorlige overgrep, vil det stilles noe lavere krav til risiko for dette overgrepet.

---

⁶¹ Supreme Court of the United States, Immigration and Naturalization Service v. Cardoza Fonseca (1987).

⁶² House of Lords, R v. Secretary of State for the Home Department, Ex parte Sivkumaran m.fl (1989).

⁶³ Supreme Court of Canada, Chan v. Canada (Minister of Employment and Immigration), 1995 .

⁶⁴ Atle Grahl-Madsen, The Status of Refugee in International Law, Leiden 1966, s. 180-1881.

⁶⁵ James C. Hathaway (m.fl), The Michigan Guidelines on Well-founded fear, Michigan, 2005.

⁶⁶ NOU 2004: 20 s. 392.

Hva slags krav det stilles til risiko i norsk utlendingsrett fremgår av forarbeidene.⁶⁷ Det fremgår at søkeren kan ha en velbegrunnet frykt selv om faren for forfølgelse er betydelig lavere enn 50 %. Lovutvalget har uttalt at:

*"Dersom det er mulig å fastslå en 10 % risiko for at søkeren vil bli drept eller lemlestet ved retur, vil risikoen åpenbart være tilstrekkelig høy til at søkeren har krav på flyktningbeskyttelse.»*⁶⁸

Lovutvalget har uttalt at de ikke ønsker å angi en bestemt risikoterskel i prosent:

*"Det er verken hensiktsmessig eller mulig å angi noe nærmere om hvilken grad av risiko som kreves for flyktningbeskyttelse. Risikoterskelen må fastsettes etter en konkret vurdering av den enkelte sak, hvor det blant annet vil være naturlig å legge vekt på alvoret ved den type overgrep risikoen relaterer seg til..."*⁶⁹

Enkelte former for kjønnsrelatert forfølgelse, slik som kjønnslemlestelse og til en viss grad vold i hjemmet, vil ofte i større eller mindre grad være kartlagt i statistikk tilgjengelig for utlendingsmyndighetene. Dette vil bidra til å gi et godt grunnlag for en konkret vurdering av søkerens objektive risiko, hennes omstendigheter tatt i betraktning.

For andre former for kjønnsrelatert forfølgelse vil imidlertid ofte risikoen i liten eller ingen grad være kartlagt. Eksempelvis vil risikoen en kvinne løper ved å bryte et tvangsekteskap være svært avhengig av konkrete omstendigheter, herunder muligheten til å etablere et nytt liv et annet sted innenfor landets grenser.

Asylsaker er komplekse og må vurderes helt konkret. I de fleste asylsaker vil den konkrete, objektive risikoen søkeren løper ved retur stå i fokus ved vurderingen av hvorvidt det foreligger en "velbegrunnet frykt". Hvis risikoen er vesentlig nok, vil det gi et selvstendig grunnlag for flyktningstatus, uavhengig av tidligere forfølgelse og subjektiv frykt.

---

⁶⁷ Ot. prp. nr. 75 (2006-2007) s. 88.

⁶⁸ NOU 2004: 20 s. 119 Sml Grahl-Madsen like ovenfor.

⁶⁹ NOU 2004: 20 s. 118.

2.3 Konvensjonsgrunn

2.3.1 Generelt om konvensjonsgrunnene

For å bli anerkjent som flyktning må søkeren ha en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av "*etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning*", jf. utl. § 28 (1) litra a.

Kravet om konvensjonsgrunn, også kalt forfølgelsesgrunn, innebærer et krav om sammenheng mellom søkerens velbegrunnede frykt for forfølgelse og søkerens tilhørighet i en av gruppene som nevnes i utl. § 28 (1) litra a. Man kan si at forfølgelsen må være begrunnet i, og ha et diskriminerende element rettet mot, den aktuelle gruppen mennesker.

Formålet bak kravet om at forfølgelsen må stå i sammenheng med en konvensjonsgrunn var å begrense statenes forpliktelser. Konvensjonsstatene ønsket å gi vern til de som var mest utsatt, ikke alle og enhver som enkeltvis opplevde krenkelser.

Innholdet i de ulike konvensjonsgrunnene er ikke nærmere presisert i konvensjonen eller i konvensjonens forarbeider.⁷⁰ Det følger imidlertid en kort definisjon av de enkelte konvensjonsgrunnene i utl. § 30. Denne vil bli behandlet nærmere nedenfor i pkt. 2.3.2.

Konvensjonsgrunnene kan overlape hverandre. Hudfarge og nasjonalitet kan for eksempel omfattes av etnisk tilhørighet. Videre kan flere konvensjonsgrunner foreligge i samme sak.⁷¹ Søkeren kan eksempelvis tilhøre en forfulgt etnisitet samtidig som vedkommende blir forfulgt for sin politiske oppfatning. Det er videre ikke noe hierarki mellom konvensjonsgrunnene.⁷² Det er utlendingsmyndighetene som skal klarlegge hvilken konvensjonsgrunn søkeren eventuelt passer inn under.⁷³

Det kan reises spørsmål om hvilket perspektiv som skal inntas i vurderingen av hvorvidt søkeren risikerer forfølgelse på grunn av tilhørighet i en av konvensjonsgruppene. Ordlyden i

---

⁷⁰ Påpekt i: High Court of Australia, Applicant A and Anor v. Minister for Immigration and Ethnic Affairs (1997) s. 30.

⁷¹ Håndboken pkt. 67.

⁷² United Kingdom Supreme Court, RT (Zimbabwe) and others v. Secretary of State for the Home Department (2012) avsnitt 25.

⁷³ Håndboken pkt. 66 og 67.

flyktningkonvensjonen art. 1 A (2): "*for reasons of race (...)*", åpner for to mulige tolkningsalternativer: det kan tas utgangspunkt i forfølgerens motivasjon eller den forfulgtes objektive status i hjemlandet.

Hvilket perspektiv som skal inntas fremgår ikke klart av konvensjonens forarbeider.⁷⁴ Formålet bak konvensjonen tilsier at det avgjørende bør være om søkeren befinner seg i en situasjon hvor vedkommende ut fra minst ett av perspektivene har behov for beskyttelse mot den type krenkelser som utgjør forfølgelse i konvensjonens forstand. Denne tolkningen støttes opp av Håndboken.⁷⁵ Videre uttales det i par. 4 i EUs "Joint Position" 1996 om anbefalte retningslinjer for anvendelsen av flyktningbegrepet i 1951-konvensjonen, at det ikke er avgjørende hvorvidt "*these grounds (of persecution) are genuine or simply attributed to the person concerned by the persecutor.*"⁷⁶

Søkeren trenger altså ikke å ha en bestemt "*religion, nasjonalitet, politisk oppfatning (...)*" osv. Det er nok at forfølgeren tillegger søkeren det. Forfølgelse på grunn av en uriktig tillagt oppfatning eller tilhørighet hindrer ikke rett til flyktningstatus.⁷⁷

Det er videre ikke noe krav om at forfølgeren må ha onde intensjoner med forfølgelsen. I visse tilfeller kan overgriperen ha "*gode*" intensjoner med sine handlinger. Eksempler på dette kan være myndigheter som ønsker å kurere homofile, rettlede umoralske kvinner eller frelse vantroende.

Denne fremstillingens hovedfokus vil ligge på innholdet i konvensjonsgrunnen "*medlemskap i en spesiell sosial gruppe*", da det er denne konvensjonsgrunn som eventuelt vil kunne påberopes av kvinner som forfølges på bakgrunn av sitt kjønn.

2.3.2 Medlemskap i en spesiell sosial gruppe

Ordlyden "*sosial gruppe*" er et vidt begrep. Lest i sammenheng med resten av bestemmelsen gir ordlyden anvisning på en identifiserbar gruppe mennesker med felles kjennetegn utover de øvrige konvensjonsgrunnene.

---

⁷⁴ Einarsen (2000) s. 332.

⁷⁵ Håndboken pkt. 81.

⁷⁶ 96/196/JHA: Joint Position of 4 March 1996.

⁷⁷ UNHCR, Interpreting Article 1 of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees, 2001, pkt. 25 og jf. utl. § 30 (2) og Grahl-Madsen 1966 s. 220, Hathaway 1991, 1. Utg. s. 155, Goodwin-Gill 1996 s. 49.

De enkelte konvensjonsgrunnene er ikke definert i flyktningkonvensjonen eller konvensjonens forarbeider. Videre har UNHCRs Håndbok gitt lite konkret veiledning for tolkningen.⁷⁸ I statspraksis forekommer det betydelige variasjoner i tilnærmingen til begrepet sosial gruppe som forfølgelseskriterium.⁷⁹

Det har imidlertid vokst frem to hovedteorier rundt hvordan begrepet "sosial gruppe" skal tolkes.⁸⁰

Social perception-teorien legger til grunn at gruppen må *oppfattes* som en gruppe i samfunnet for å kunne utgjøre en "sosial gruppe". Protected characteristics-teorien tar til orde for at søkeren må ha eller tillegges *uforanderlige* eller *fundamentale fellestrekk* med andre i denne gruppen, som skiller dem fra befolkningen for øvrig.

UNHCR utarbeidet i 2002 en definisjon av sosial gruppe der de inntar innholdet i begge de overnevnte teoriene. Det er etter anbefalingene tilstrekkelig å oppfylle vilkårene i en av teoriene:

*"A particular social group is a group of persons who share a common characteristic other than their risk of being persecuted, or who are perceived as a group by society. The characteristic will often be one which is innate, unchangeable, or which is otherwise fundamental to identity, conscience or the exercise of one's human rights."*⁸¹

EU valgte en snevrere løsning enn den som fulgte av UNHCR sine anbefalinger da begrepet skulle defineres i EUs statusdirektiv av 2004. Statusdirektivet art. 10 (1) (d) angir som utgangspunkt at begge kriteriene må oppfylles før det dreier seg om en "sosial gruppe" i konvensjonens forstand. Det kreves imidlertid ikke alltid at begge vilkårene er oppfylt, jf. "in

---

⁷⁸ NOU 2004:20 s. 107.

⁷⁹ Ibid

⁸⁰ Øyen (2013) s. 240-243.

⁸¹ UNHCR Guidelines on International Protection: "Membership of a particular social group" within the context of Article 1A (2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees (2002) pkt. 11.

particular" i Statusdirektivet art. 10 (1) (d). Den reelle forskjellen mellom UNHCR sin tolkning og EU sin er dermed nokså liten.⁸²

Den någjeldende norske definisjon av "*sosial gruppe*" i utl. § 30 (1) litra c, er en tilnærmet ordrett gjengivelse av den tilsvarende definisjon i EUs statusdirektiv av 2004 og lyder som følger:

"En spesiell sosial gruppe skal særlig anses å omfatte en gruppe mennesker som har et felles kjennetegn utover faren for bli forfulgt, og som oppfattes som en gruppe av samfunnet. Det felles kjennetegnet kan være iboende eller av andre grunner uforanderlig, eller for øvrig utgjøres av en væremåte eller en overbevisning som er så grunnleggende for identitet, samvit-tighet eller utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi den. (...)"

Det følger av forarbeidene til utlendingsloven at lovens definisjon ikke er uttømmende.⁸³

I følge Øyen,⁸⁴ kan det oppstilles noen generelle utgangspunkter for definisjonen av en spesiell sosial gruppe basert på norsk og internasjonal praksis. Det kreves for det første ingen formell organisering av gruppen. Videre er det ikke et krav at gruppens medlemmer kjenner til hverandre. Alle gruppens medlemmer trenger ikke å være forfulgt. Det gjelder heller ingen krav til eller begrensning av gruppens størrelse.

Det har de senere tiår versert en omfattende debatt omkring hvorvidt kvinner kan utgjøre en "*sosial gruppe*" eller ikke. Debatten har på den ene siden vært preget av erkjennelsen av at kvinner verden over i et vidt omfang utsettes for grove kvinne-spesifikke overgrep og omfattende diskriminering, og på den andre siden frykten for at et altfor vidt flyktningbegrep vil kunne sprengte rammene for asylinstituttet.

---

⁸² NOU 2004:20 s. 110 jf. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 80.

⁸³ Jf. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 79 der det fremgår at definisjonen ikke skal føre til en "*innskrenkende tolkning eller sperre for en utvikling av praksis*".

⁸⁴ Øyen (2013) s. 245-246.

2.3.2.1 Historisk utvikling av anerkjennelsen av kvinner som en «sosial gruppe»

Det følger ingenting om kjønn av flyktningkonvensjonen. Dette må ses i sammenheng med forholdene på tiden konvensjonen ble til. Vold mot kvinner var et privat anliggende, og ikke noe staten skulle blande seg inn i. Guy Goodwin-Gill og Jane McAdam uttaler at:

*"From the perspective of the 1951 Convention (...) the problem with much of the violence against women is precisely that it is perceived, either as "domestic" or as "individual" and non-attributable to the State or other political structure."*⁸⁵

UNHCR Håndboken av 1979 omtaler heller ikke kjønnsrelatert forfølgelse. Ordene "kvinne" og "kjønn" er ikke nevnt noe sted.

Det var først på midten av 1980-tallet, i takt med utviklingen av menneskerettighetene og styrkingen av kvinners rettigheter, at kvinner til en viss grad ble anerkjent som en "sosial gruppe".⁸⁶ Utviklingen startet først og fremst i Nord-Amerika og spredte seg etterhvert til Europa.

I 1985 uttalte Eksekutivkomitéen i UNHCR noe forsiktig at stater kan legge til grunn «are free to adopt»- en tolkning som innebærer at kvinnelige asylsøkere "who face harsh or inhuman treatment due to their having transgressed the social mores of the society in which they live may be considered as a "particular social group" within the meaning of Article 1 A (2) of the 1951 United Nations Refugee Convention.»⁸⁷

Denne resolusjonen gav utgangspunktet for å introdusere kvinner som sosial gruppe. I det følgende vil dette utgangspunktet omtales som en snever tolkning av kvinner som sosial gruppe. I begrepet snever ligger at selve *gruppen* snevres inn til kvinner i visse omstendigheter. Man tar til orde for å akseptere «*kvinner som ikke underkaster seg samfunnets normer for kvinner*» som sosial gruppe, snarere enn «*kvinner*» som sådanne.

---

⁸⁵ Guy Goodwin-Gill og Jane McAdam, *The Rights of Refugees in International law*, Oxford (2007), s. 81.

⁸⁶ Øyen (2013), s. 257.

⁸⁷ UNHCR Executive Committee Conclusions No. 39 (XXXVI) Refugee Women and International Protection) par. (k) (1985).

Senere, i 1991, utarbeidet UNHCR retningslinjer som oppfordret stater til blant annet å fremme:

*"acceptance in the asylum adjudication process of the principle that women fearing persecution or severe discrimination on the basis of their gender should be considered a member of a social group for the purpose of determining refugee status".*⁸⁸

I 1995 publiserte UNHCR videre en detaljert analyse av problemene tilknyttet undertrykking av kvinner og fremmet forslag til tiltak som kunne og burde iverksettes både nasjonalt og internasjonalt.⁸⁹

Den nasjonale gjennomføringen av UNHCR sine retningslinjer har vært varierende. USA og Canada var først ute med å følge opp retningslinjene. Norge var noe senere ute. I retningslinjer av 13. januar 1998 fra Justisdepartementet, åpnes det opp for generell anerkjennelse av at kvinner kan utgjøre en "sosial gruppe", men med tydelig forbehold om at man først og fremst sikter til den snevre tolkningen:

*"... også forfølgelse på grunn av kjønn og homofil legning som et prinsipielt asylrettslig utgangspunkt skal trekkes inn under konvensjonens flyktningbegrep, med den følge at asyl innvilges i disse tilfellene (...). Man sikter i første rekke til situasjoner der kvinner gjennom sine handlinger, unnlater og meningsytringer bryter med skrevne og uskrevne regler for det sosiale liv, regler som spesielt rammer kvinner, f.eks. m.h.t. påkledning, retten til å ta arbeid utenfor hjemmet m.v. Dersom brudd på slike regler straffes med reaksjoner av en så alvorlig karakter at disse kan karakteriseres som «forfølgelse» i relasjon til 1951-konvensjonen skal det i utgangspunktet gis asyl".*⁹⁰

UNHCR sine anbefalinger går etterhvert i retning av tydeligere anbefalinger for aksept av «kvinner» som en egen sosial gruppe. I 2002 uttaler de i sine retningslinjer at:

---

⁸⁸ Guidelines on the Protection of Refugee Women (UNHCR, 1991), par. 166.

⁸⁹ UNHCR Executive Committee Conclusions No. 39 (XXXVI) Refugee Women and International Protection (1985) par (k), og Sexual Violence against Refugees - Guidelines on Prevention and Response (UNHCR, 1995).

⁹⁰ Justisdepartementets retningslinjer for nye asylkriterier til UDI av 13. januar 1998, s. 5.

"The size of the group has sometimes been used as a basis for refusing to recognize "women" generally as a particular social group. This argument has no basis in fact or reasons, as the other grounds are not bound by this question of size. There should equally be no requirement that the particular social group be cohesive or that members of it voluntarily associate, or that every member of the group is at risk of persecution".⁹¹

UNHCR peker også på at kvinner utsettes for systematisk diskriminering og forskjellsbehandling i mange samfunn, på en måte som er sammenliknbar med krenkelse av andre konvensjonsgrupper:

"... sex can properly be within the ambit of the social group category, with women being a clear example of a social subset defined by innate and immutable characteristics, and who are frequently treated differently than men. Their characteristics also identify them as a group in society, subjecting them to different treatment and standards in some countries."⁹²

Internasjonalt er det fremdeles uenighet rundt hvorvidt «*sosial gruppe*» skal defineres så vidt at alle kvinner i et land vil kunne utgjøre en sosial gruppe. Enkelte land tar til orde for en snever tolkning av den mulige gruppen, slik at man kun åpner for å se på kvinner i bestemte omstendigheter som en sosial gruppe.

Land med en lang og omfattende immigrasjonshistorie var tidlig ute med å legge til grunn en vid definisjon av «*sosial gruppe*» og således praktisere at kvinner som sådan kan omfattes, uten nærmere avgrensning.

I Ward (1993)⁹³ uttalte canadisk høyesterett at en sosial gruppe kan defineres av kjønn generelt. Også Canadiske retningslinjer slår på denne tiden fast at kvinner både generelt og i spesielle grupper kan utgjøre en sosial gruppe.

---

⁹¹ UNCHR Guidelines on International Protection No. 1: Gender-Related Persecution Within the Context of Article 1 A (2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees (2002) pkt. 31.

⁹² Ibid, pkt. 32.

⁹³ Canada (AG) v Ward, (1993) 2 S.C.R. 689.

Videre la Britisk Høyesterett i 1999 til grunn en vid tolkning av kvinner som en sosial gruppe i Shah and Islam.⁹⁴ I dommen ble «kvinner i Paksistan» anerkjent som en sosial gruppe som ble utsatt for systematisk og grov diskriminering av myndighetene. Det ble i dommen vist til at de krenkede i kraft av å være kvinner oppfylte konvensjonskravet om iboende og fundamentale fellestrekk utover faren for å bli forfulgt.

I 2002 uttalte Australsk høyesterett I Khawar⁹⁵ at «*women in a particular country may constitute a persecuted group*».

I 2006 ble «*kvinner i Sierra Leone*» definert som en sosial gruppe i Fornah.⁹⁶ Både Tyskland, Sverige og Irland har nedfelt i sine utlendingslover at en sosial gruppe kan defineres utelukkende på bakgrunn av kjønn. Praksis fra Spania og Østerrike går i samme retning.⁹⁷

2.3.2.2 Rettstilstanden i Norge i dag

Forarbeidene⁹⁸ til den norske utlendingsloven legger også til grunn at kvinner generelt kan utgjøre en "sosial gruppe". Det følger av forarbeidene at det er: "*anerkjent i norsk praksis at (...) forfølgelse på grunn av kjønn, skal anses dekket av denne konvensjonsgrunnen*".

I retningslinjer fra 2012 tar Justisdepartementet⁹⁹ til orde for en vid tolkning av kvinner som sosial gruppe. Departementet bemerker imidlertid at det er lettere å konstatere årsakssammenheng mellom forfølgelsen og gruppen dersom gruppen defineres mer spesifikt:

"Størrelsen på gruppen er uten betydning - prinsipielt er det f.eks. ingenting i veien for å definere alle kvinner i et land som en spesiell sosial gruppe. En vid gruppe kan imidlertid gjøre det vanskeligere å konstatere årsakssammenheng mellom forfølgelsen og gruppen. Det sentrale er om tilhørigheten til gruppen gir reell forfølgelsesfare, selv om ikke alle i gruppen rent faktisk forfølges."

---

⁹⁴ House of Lords, Islam (A.P) v. Secretary of State for the Home Department; R v. Immigrations Appeal Tribunal and Another, Ex Parte Shah (A.P) (1999).

⁹⁵ Minister for Immigration and Multicultural Affairs v Khawar (2002), HCA 14, 11 April 2002, S128/2001 .

⁹⁶ House of Lords, Fornah (FC) v. Secretary of State for the Home Department (2006).

⁹⁷ Øyen (2013) s. 261.

⁹⁸ Ot.prp. Nr. 75 s. 80.

⁹⁹ Justisdepartementets retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse fra 2012 pkt. 3.3.2.

Det er i norsk asylpraksis i dag enighet om en vid tolkning av kvinner som en mulig sosial gruppe og at kjønn er en relevant faktor ved tolkningen og anvendelsen av flyktningskonvensjonen.

Likevel ser vi både i nasjonal og internasjonal praksis at anerkjennelsen av kjønnsrelatert forfølgelse ikke er uproblematisk. Særlig kommer dette til uttrykk i forbindelse med vurderingen av sammenheng mellom forfølgelsen og konvensjonsgrunnen. Selv om kvinner i dag anerkjennes som en «*sosial gruppe*» strammer mange utlendingsmyndigheter, inkludert de norske, til rundt kravet til sammenheng.

2.4 Kravet til sammenheng mellom forfølgelsen og konvensjonsgrunnen

2.4.1 Introduksjon til kravet om sammenheng

Det følger av utl. § 28 (1) litra a at søkeren må ha en velbegrunnet frykt for forfølgelse «*på grunn av*» sitt medlemskap i en sosial gruppe. Ordlyden tilsier at søkeren må risikere forfølgelse på grunn av sin tilhørighet i en sosial gruppe.

Kravet til sammenheng er ikke nærmere presisert i konvensjonen eller den norske utlendingsloven.¹⁰⁰ Forarbeidene uttaler at utgangspunktet for tolkningen må tas i anbefalingene fra UNHCR og praksisutviklingen internasjonalt, herunder særlig praksisutviklingen med grunnlag i EU-direktivet.¹⁰¹

UNHCR har lagt til grunn at konvensjonsgrunnen må være en relevant medvirkende faktor («*relevant contributing factor*») til forfølgelsen, men ikke den eneste eller dominerende faktoren («*the sole, or dominant, cause*»)¹⁰².

---

¹⁰⁰ Øyen (2013) s. 249.

¹⁰¹ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 80.

¹⁰² UNHCR, The International Protection of Refugees: Interpreting Article 1 of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees (April 2001) pkt. 23. Sml. UNHCR Guidelines on International Protection No. 1: Gender-Related Persecution Within the Context of Article 1 A (2) of the 1951 Convention (2002) pkt. 20. James Hathaway gir uttrykk for en tilsvarende oppfatning i The Michigan Guidelines on The Causal Nexus in International Refugee Law, Michigan 2002, pkt. 13.

Britisk høyesterett uttalte i Fornah¹⁰³ at konvensjonsgrunnen må være «*the effective reason*», men ikke den eneste eller viktigste årsaken - «*the only or even the primary reason*» - til forfølgelsen.

Ofte er det privatpersoner, familiemedlemmer eller ikke-statlige grupperinger som står bak forfølgelse av kvinner. Typisk forfølgelse kvinner utsettes for kan være tilsynelatende helt eller delvis personlig motivert, slik som vold i nære relasjoner og seksuell misbruk. Rent personlig motiverte enkeltkrenkelser vil som nevnt typisk ikke omfattes av flyktningkonvensjonen. Det er forfølgelse av identifiserbare grupper mennesker som sådanne som skal vernes etter konvensjonen.¹⁰⁴

Det kan spørres om ikke enkelte tilsynelatende personlig motiverte krenkelser, men som statistisk sett i hovedsak rammer kvinner, også kan sies å være motivert av et undertrykkende kvinnesyn. Man kan i slike situasjoner hevde at forfølgeren har et syn på gruppen kvinner, som er sammenliknbart med den holdning som ligger til grunn for privat forfølgelse av andre konvensjonsgrupper.

Det er nærliggende å si at dersom forfølgerens samfunn generelt gjennom sosiale normer, tradisjoner, offentlige systemer og strukturer gir uttrykk for et nedverdiggende og undertrykkende syn på kvinner, vil dette trolig påvirke forfølgerens motivasjon. Samfunnets kvinneundertrykkende holdning vil for eksempepl kunne legge føringer på forfølgerens egen oppfatning av hva som er greit og ikke greit å gjøre mot en kvinne. Dette resonnementet byr på vanskelige grensdragninger rundt hvorvidt en person forfølges fordi hun er kvinne, av forfølgerens personlige årsaker, eller begge deler. Spørsmålet skulle da bli om det kan sies at forfølgerens kvinnesyn vil være en «*relevant medvirkende faktor*» til forfølgelsen, jf. UNHCR sine anbefalinger.

I praksis virker det derimot som om slik privat forfølgelse ofte avskrives som rent personlig motivert, uten at påvirkningen fra samfunnets normer eller kvinnesyn vurderes etter UNHCRs

---

¹⁰³ House of Lords, Fornah (FC) v. Secretary of State for the Home Department (2006) avsnitt 17, sml. New Zealand Refugee Status Appeals Authority, Refugee Appeal No 76044 (2008) pkt. 68. Det følger av sistnevnte at: «*The persecution feared need not be solely attributable to a Convention reason. However (...)constitute at least the essential and significant motivation.*».

¹⁰⁴ Jf. kravet om sammenheng mellom forfølgelsen og forfølgelsesgrunn i flyktningkonvensjonens art. 1 A (2) og utl. § 28 (1), litra a.

vurderingstema ”*relevant medvirkende faktor*” til forfølgelsesfrykten. UNE skriver selv på sine nettsider:

«Kjønnsbasert forfølgelse påberopes ganske ofte fra kvinnelige asylsøkere fra land hvor kvinner har en svak rettsstilling. Det har vært innvilget asyl ved for eksempel nærliggende fare for æresdrap eller kjønnslemlestelse ved retur. Det har også vært gitt asyl til en tidligere tvangsprostituert som sto i fare for å bli utsatt for alvorlige hevnaksjoner.

I de fleste sakene hvor det har vært anført fare for kjønnsbasert forfølgelse, er imidlertid asyl blitt avslått. Begrunnelsen har i hovedsak vært at det ikke foreligger årsakssammenheng mellom forfølgelsen og konvensjonsgrunnen ”sosial gruppe”. For eksempel har vold mellom ektefeller falt utenfor konvensjonen fordi slik vold som regel har sammenheng med de konkrete familieforholdene og ikke kvinnens tilhørighet til en sosial gruppe. Videre kan det være at det ikke foreligger tilstrekkelig risiko for framtidig forfølgelse. I tillegg er det i flere saker lagt til grunn at kvinnen kan få hjelp av myndighetene i sitt hjemland.”¹⁰⁵

Det fremstår for meg som om det praktiseres et strengere krav til sammenheng i relasjon til kvinner som ”*sosial gruppe*” sammenliknet med andre grupper etter konvensjonen. Dette til tross for at utlendingslovens forarbeider uttaler at det skal tas utgangspunkt i UNHCRs anbefalinger for tolkningen av kravet til sammenheng.

2.4.2. Bruk av undergrupper ved angivelsen av sosial gruppe

I en del saker om forfølgelse på bakgrunn av kjønn, har det vært vanlig i praksis å oppstille en snevrere undergruppe av kvinner som den aktuelle sosiale gruppen. Det kan f.eks. være *«kvinner som er særlig utsatt for tvangsekteskap»*, *«unge kvinner i Pakistan»* e.l. Dette gjelder både i Norge og internasjonalt.

Slik det fremgår av Justisdepartementets uttalelse over i pkt. 2.3.2.2, vil det på denne måten være enklere å påvise sammenheng mellom risikoen for forfølgelse og kvinnens tilhørighet i den spesifikke gruppen kvinner i samfunnet.

---

¹⁰⁵ <http://www.une.no/Aktuelt/Artikler/Kjonnsbasert-forfolgelse>, 2015.

James Hathaway kritiserer tendensen i stats- og rettspraksis for å praktisere sammenhengskravet så strengt at søkeren bare når frem dersom hun er svært kasuistisk i sin angivelse av kvinner som sosial gruppe.¹⁰⁶ Han peker på at man ved angivelse av en overdrevent konkret undergruppe av kvinner vil kunne havne i en situasjon der konvensjonsgrunnen beskriver forfølgelsen i stedet for å være en selvstendig årsak til den.

Det oppstår altså en ”catch-22” situasjon dersom kravet til sammenheng praktiseres så strengt at det ikke er mulig å konstatere sammenheng med tilhørighet i en sosial gruppe som eksisterer uavhengig av forfølgelsen. Et eksempel fra utlandet finnes i den amerikanske dommen *Escobar-Battres v. Holder* (2010).¹⁰⁷ Utlendingsmyndighetene fant at ”Tenåringsjenter fra San Salvador” var en alt for vid gruppe til at sammenheng kunne konstateres. Kvinnens advokat forsøkte å påvise sammenheng ved å snevre inn gruppen til «kvinner som risikerer å bli utsatt for vold, trakkasering, tortur eller drap fordi de nekter å bli medlem i Maras¹⁰⁸» (mine oversettelser). Domstolen avslo søknaden fordi en sosial gruppe ikke kan defineres av faren for å bli forfulgt.¹⁰⁹

Videre mener Hathaway at en slik praktisering gir uttrykk for en nedvurdering og forskjellsbehandling overfor kvinners asylbehov:

«In practice this represents a significant impediment to women seeking protection, and raises questions of gender equality given that it is disproportionately gender-based claims that are subject to such scrutiny and constant re-litigation.»¹¹⁰

Hathaway understreker at praksis rundt de andre konvensjonsgrunnene (religion, etnisitet, osv.) ikke kategoriserer slike undergrupper. Ei heller er dette praksis for andre typer «sosiale grupper» som f.eks. homofile, handikappede osv. Hathaway tar til orde for en praksis uten «*over-specific gender based groups*»¹¹¹ slik at kjønnsrelatert forfølgelse anerkjennes nettopp som kjønnsrelatert.

---

¹⁰⁶ Hathaway (2014) s. 440-42.

¹⁰⁷ 385 Fed. Appx. 445 (USCA, 6th Circuit, Jul 2, 2010).

¹⁰⁸ “Maras” er navnet på en form for kriminelle grupper i Latin-Amerika.

¹⁰⁹ Se tilsvarende utl. § 30 (1) litra c.

¹¹⁰ Hathaway (2014) s. 442.

¹¹¹ Hathaway (2014) s. 442.

Hathaway's synspunkter gir uttrykk for at amerikansk juridisk teori er kommet lengre på området for anerkjennelse av kvinner som sosial gruppe, enn vi er på det europeiske kontinent.¹¹² Tendensen i Europeisk praksis med å oppstille undergrupper av kvinner for å kunne oppfylle kravet til sammenheng er i mine øyne til dels i strid med UNHCR sine intensjoner og retningslinjer. Det er følgelig ikke vanskelig å stille seg bak Hathaway sine synspunkter. Imidlertid kan det i relasjon til konkrete saker tenkes grunner for å oppstille snevrere undergrupper i forbindelse med sammenhengskravet. Dette kommer jeg tilbake til i pkt. 2.4.5. m.fl.

2.4.3 Myndighetenes manglende vilje til å sikre kvinnen mot private overgrep

Ofte vil omstendighetene være at myndighetene ikke yter tilstrekkelige tiltak for å hindre krenkelser fra privatpersoner mot kvinner på bakgrunn av myndighetenes diskriminerende syn på kvinner eller kvinners rolle i samfunnet. Dersom overgriperens motivasjon er personlig, er det ikke sammenheng mellom konvensjonsgrunnen og den direkte forfølgelse kvinnen risikerer. Likevel vil kvinnen frykte forfølgelse fra den private part på bakgrunn av at hun nettopp er kvinne i et land der myndighetene ikke ønsker å beskytte kvinner mot forfølgelsen. En slik situasjon reiser spørsmål om en særlig form for sammenheng mellom forfølgelse og konvensjonsgrunn.

Det er i internasjonal så vel som nasjonal praksis lagt til grunn at kravet til sammenheng kan være oppfylt også der selve forfølgelsen er personlig motivert, men myndighetenes manglende vilje til å treffe rimelig tiltak for å forhindre den private forfølgelsen er motivert i søkerens tilhørighet i en gruppe etter konvensjonen.¹¹³ Det samme gjelder dersom overgriperens motivasjon er blandet eller vanskelig å klarlegge. Sammenheng mellom frykten for forfølgelse og konvensjonsgrunnen kan være lettere å konstatere dersom forfølgelsen vurderes opp mot myndighetenes manglende vilje til å beskytte. Dette vil illustreres nedenfor i punktene 2.5.4 til 2.5.6.

Graden av sammenheng mellom frykten for forfølgelse og kvinner som sosial gruppe kan illustreres på en skala der det kan konstateres klar sammenheng i den ene enden, f.eks. der en kvinne risikerer kjønnslemlestelse basert på hjemlandets tradisjoner, og mer tvilsomt og avledet sammenheng i den andre enden, eksempelvis der en kvinne utsettes for vold i hjemmet av

---

¹¹² Som oppsummert i NOU 2004:20 s. 111.

¹¹³ Øyen (2013) s. 249.

en annen privat part. I sistnevnte ende vil det typisk vurderes hvorvidt det uansett kan konstateres sammenheng dersom staten er uvillig til å sikre kvinnen mot den aktuelle krenkelsen.

2.4.4. Kjønnsmestelse

En kvinne-spesifikk krenkelse det er stor enighet om at i seg selv utgjør forfølgelse, er kjønnsmestelse.¹¹⁴ Det følger videre av utlendingslovens forarbeider at i « *tilfeller hvor det foreligger en risiko for kjønnsmestelse vil det (således) ikke være tvil om at risikoen skyldes søkerens medlemskap i en spesiell sosial gruppe*». ¹¹⁵ Sammenhengen mellom forfølgelsesrisikoen og søkerens kjønn er uten videre konstaterbar. Det problematiske ved denne type krenkelser vil ofte være om søkeren kan nekte kjønnsmestelse og i så fall om konsekvensene av å nekte vil utgjøre forfølgelse.¹¹⁶ Dette må vurderes helt konkret i hver enkelt situasjon.

2.4.5. Tvangsekteskap

En situasjon der sammenhengen mellom forfølgelsen og konvensjonsgrunnen er mindre åpenbar er den hvor en kvinne risikerer tvangsekteskap. Det som kjennetegner tvangsekteskap er at en eller begge partene tvinges til å inngå ekteskap mot sin vilje. Det er enighet om at dersom søkeren ikke har mulighet til å motsettes seg ekteskapet, eller konsekvensene ved motsettelse er tilstrekkelig alvorlige, vil tvangsekteskap utgjøre forfølgelse.¹¹⁷

Det sentrale vurderingstemaet blir også her om kvinnen kan motsette seg ekteskapet, og i så fall hvilke konsekvenser dette vil medføre for henne. Vil motsettelse medføre sosial utstøtelse av familien eller det samfunnet søkeren lever i, vil dette normalt ikke anses som forfølgelse.¹¹⁸ Dersom søkeren derimot risikerer æresdrap, grov mishandling eller andre alvorlige represalier dersom hun nekter, vil dette som regel utgjøre forfølgelse.¹¹⁹

Fordi både kvinner og menn utsettes for tvangsekteskap, er det ikke uten videre slik at denne formen for overgrep regnes som kjønnsrelatert forfølgelse.¹²⁰ Kvinner kommer imidlertid ofte dårligere ut av et tvangsekteskap enn menn, bl.a. fordi kvinnen ofte er svært ung og mannen langt eldre, samt at kvinnen ofte mangler sosiale rettigheter i ekteskapet, kontroll over egen

---

¹¹⁴ NOU 2004: 20 s. 152, sml. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 91 flg.

¹¹⁵ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 91.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Øyen (2013) s. 264. jf. også Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 91.

¹¹⁸ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 91 flg.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

kropp, økonomi og selvstendighet. I denne typen tilfeller har det derfor vært vanlig i praksis å oppstille en snevrere undergruppe av kvinner som den aktuelle sosiale gruppen. Det kan f.eks. være «*kvinner som er særlig utsatt for tvangsekteskap*», «*unge kvinner i Pakistan*» e.l.

Kravet om sammenheng mellom forfølgelsen og konvensjonsgrunnen vil i utgangspunktet uansett være oppfylt hvis myndighetenes unnlattelse av å gi kvinnen beskyttelse mot forfølgelsen har sammenheng med at hun er kvinne.¹²¹

Det fremgår av forarbeidene¹²² at:

” Fordi både kvinner og menn kan være ofre for tvangsekteskap, er det ikke uten videre slik at denne formen for overgrep kan regnes som kjønnsrelatert forfølgelse. Etter en konkret vurdering vil det likevel kunne være klart at en kvinne som risikerer å bli tvangsgiftet vil ha særlige problemer med å finne beskyttelse mot et slikt overgrep som følge av at hjemlandets myndigheter har en diskriminerende holdning til kvinner (i denne typen situasjoner). I så fall vil kravet til årsakssammenheng mellom forfølgelsen og en av flyktningdefinisjonens forfølgelsesgrunner (medlemskap i en spesiell sosial gruppe) kunne anses oppfylt.”

Illustrerende her er avgjørelsen TB (2005) fra det britiske flyktningtribunalet.¹²³

En yngre kvinne fra Iran fryktet overgrep fra sin far da hun nektet å gifte seg med hans 60 år gamle venn. Faren hadde en høy stilling innenfor politistyrkene og var medlem av sikkerhetstjenesten. Tribunalet kom til at hun risikerte forfølgelse fra faren og at hun ikke ville få beskyttelse fra myndighetene fordi hun var kvinne. Tribunalet mente farens forfølgelsesmotiv var forankret i personlige hevnmotiver, og ikke at hun var kvinne i det iranske samfunnet. Som følge av myndighetenes manglende vilje til å beskytte kvinner i hennes situasjon ble det likevel konstatert sammenheng mellom forfølgelsen og hennes tilhørighet til en sosial gruppe.

Det fremgår av forarbeidene at *”Norsk praksis er streng når det gjelder flyktningvurderingen i tvangsekteskaps-tilfellene.”*¹²⁴ Dette illustreres gjennom de mange avslagene på typiske tvangsekteskaps-søknader hos UNE.¹²⁵

---

¹²¹ Ibid.

¹²² Ibid.

¹²³ Asylum and Immigration Tribunal, Iran v. Secretary of State for the Home Department (2005).

¹²⁴ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 91.

2.4.6. Vold i hjemmet

Frykt for vold i den private arena er en fluktgrunn som stadig hyppigere blir anført av kvinner i asylsakssammenheng. Vold i hjemmet kan ta mange former. Ofte innebærer det at en kvinne utsettes for vold eller trusler fra ektefelle eller familiemedlemmer. I enkelte tilfeller er volden så alvorlig at den utgjør forfølgelse i konvensjonens forstand. Da blir det spørsmålet om volden utøves mot kvinnen fordi hun er kvinne, eller av andre personlige årsaker.

I praksis er det blitt fremhevet at konvensjonsrelevant vold ofte er en konsekvens av private forhold, slik som aggresjonsproblemer, sjalusi, rusproblemer, overgriperens psykiske tilstand osv. Lovutvalget skriver i sin utredning: «*At en voldelig ektemann mishandler sin ektefelle vil vanskelig kunne anses å være begrunnet i at ektefellen tilhører en sosial gruppe.*»¹²⁶

Til dette bemerker departementet:

*«Når en voldelig ektemann mishandler sin ektefelle, vil det kunne være diskutabelt om volden kan sies å være motivert av kjønn og dermed kvinnens tilhørighet til en sosial gruppe, eller om forholdet bør ses som utslag av de konkrete familieforholdene og den personlige forbindelsen mellom ektemannen og kvinnen.»*¹²⁷

Departementet uttaler videre at:

*«Dersom hjemlandets myndigheter pga. kvinnekriminerende holdninger eller lovgivning mangler vilje til å hjelpe kvinner som utsettes for familievold, kan mangelen på hjelp fra myndighetene kunne settes i sammenheng med kvinnens tilhørighet til en bestemt sosial gruppe (...) Både i internasjonal praksis og i UNHCRs retningslinjer finner man klar støtte for at kvinner som er utsatt for vold i hjemmet vil kunne regnes som forfulgt på grunn av medlemskap i en spesiell sosial gruppe, dersom det som følge av en diskriminerende holdning fra hjemlandets myndigheter ikke er mulig å søke beskyttelse».*¹²⁸

---

¹²⁵ Se til eksempel: UNE /N108802414, UNE/N11566627, UNE/N11142439, UNE/N102031720
UNE/N11144246.

¹²⁶ NOU 2004: 20 s. 121.

¹²⁷ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 90.

¹²⁸ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 89-91. Departementet siterer delvis fra NOU 2004:20 s.151.

Det kan tenkes flere årsaker til at myndigheten ikke ønsker å beskytte kvinnene. Det kan være at de ikke ønsker å gripe inn i det de oppfatter som familiens sfære, og at de hadde gjort det samme dersom det konsekvent var mannen som ble mishandlet. I disse tilfellene er det i så fall ikke slik at kvinnen mangler beskyttelse fordi hun tilhører gruppen av kvinner. Ofte vil det imidlertid stort sett være kvinner som rammes negativt av denne type tilbakeholdenhet fra myndighetene, og det kan spørres om det da skyldes et kvinnekriminerende syn:

«For å kunne vurdere årsaken til myndighetenes eventuelle unnlattelse av å yte beskyttelse, er det viktig med landinformasjon. Myndighetens tilbakeholdenhet med å gripe inn i saker med familievold skyldes ikke nødvendigvis en kvinnekriminerende holdning, men kan skyldes at de generelt ikke griper inn i familieforhold. Dersom det i praksis i all hovedsak er kvinner som rammes av myndighetenes tilbakeholdenhet fra inngripen i den private sfære, kan det likevel være spørsmål om det ligger kvinnekriminerende holdninger bak.»¹²⁹

Praksis på feltet er likevel streng.¹³⁰ Praksis fra UNE illustrerer at asylsøknader begrunnet i risiko for grov vold fra familiens side ofte ikke fører frem til asyl.¹³¹ I de tilfeller det innvilges opphold, er det ofte gitt på humanitært grunnlag, jf. utl. § 38.¹³²

Internasjonal praksis fra domstolene i Storbritania, New Zealand og Australia legger som regel til grunn at konvensjonsrelevant vold i hjemmet, skyldes private forhold og ikke det forhold at den krenkede er kvinne. Derimot kan manglende beskyttelse fra myndighetene ha sammenheng med kvinnens gruppe-tilhørighet.

Særlig illustrerende her er Shah and Islam (1999)¹³³ fra britisk høyesterett. Saken gjaldt to kvinner fra Pakistan. Kvinnene var utsatt for mishandling av sine ektemenn og anklaget for utroskap. Det var klart at de risikerte forfølgelse uten å få beskyttelse fra myndighetene. Spørsmålet var dermed om de risikerte forfølgelse på grunn av sin tilhørighet til den sosiale gruppen «kvinner i Pakistan».

---

¹²⁹ Justisdepartementets retningslinjer om kjønnsbasert forfølgelse (2012) pkt. 3.4.

¹³⁰ NOU 2004:20 s. 121.

¹³¹ F.eks: UNE/N111195912.

¹³² F.eks: UNE/N14714418.

¹³³ House of Lords, Islam (A.P) v. Secretary of State for the Home Department; R v. Immigrations Appeal Tribunal and Another, Ex Parte Shah (A.P) (1999).

Volden fra ektemennene skyldtes ikke at de var kvinner i Pakistan, men personlige forhold. Bakgrunnen for at de manglet beskyttelse fra myndighetene var imidlertid at de tilhørte denne sosial gruppen. Det ble i dommen uttalt at:

*«First, there is the threat of violence to Mrs Islam by her husband and his political friends and to Mrs Shah by her husband. This is a personal affair, directed against them as individuals. Secondly, there is the inability or unwillingness of the State to do anything to protect them. There is nothing personal about this. The evidence was that the State would not assist them because they were women. It denied them a protection against violence which it would have given to men... The distinguishing feature of the present case is the evidence of institutionalized discrimination against women by the police, the courts and the legal system, the central organs of state...».*¹³⁴

2.4.7 Oppsummering av innholdet i kravet til sammenheng

Tendensen i internasjonal praksis ser ut til å være tilbakeholdenhet med å konstatere sammenheng mellom forfølgelsen og «kvinner» som sosial gruppe. Oftere konstateres sammenheng mellom kjønn og myndighetenes manglende beskyttelse. Særlig gjelder dette for overgrepstyper som kan ha elementer av personlige motiv i seg slik som f.eks. tvangsekteskap, vold i hjemmet og æresdrap.

Det kan reises spørsmål om norsk praksis er for streng ifht. de retningslinjer som er fastsatt av UNHCR. UNHCR oppstiller kun krav om at konvensjonsgrunnen er en medvirkende årsak til forfølgelsen, ikke den primære årsaken til den. Det fremgår som nevnt over av forarbeidene¹³⁵ at norsk rett skal følge UNHCR på dette området. En naturlig tolkning av UNCHR sine uttalelser om sammenhengskravet tilsier at det kan tenkes tilfeller der vold og mishandling kan utgjøre forfølgelse på bakgrunn av kjønn i konvensjonens forstand.

2.5 Mangel ved hjemlandets beskyttelse

Det følger av utl. § 28 (1) litra a, at for å kunne anerkjennes som flyktning må søkeren, ved siden av å ha en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av en av konvensjonsgrunnene, være forhindret fra å oppnå beskyttelse i hjemlandet.

---

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 80.

Det følger av ordlyden at søkeren må være ”ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse”.

En stats primære oppgave kan sies å være å beskytte sine borgere. Dersom en stat forsømmer sin beskyttelsesplikt, og borgeren blir forfulgt i flyktningkonvensjonens forstand har borgeren rett til internasjonal beskyttelse. Det uttales av Britisk høyesterett i Horvath (2000) at:

*«Another state is to provide a surrogate protection where protection is not available in the home state. The convention assumes that every state has the obligation to protect its own nationals. But it recognizes that circumstances may occur where that protection may be inadequate.»*¹³⁶

Det følger ingen klar og presis standard for hvilke krav som kan stilles til myndighetenes beskyttelse i hjemlandet, verken av flyktningkonvensjonen eller dens forarbeider.

I 2004 ble det imidlertid innført en bestemmelse i EUs Statusdirektiv art. 7 nr. 2 som til en viss grad tydeliggjør standarden:

«Protection is generally provided when... (the state) take(s) responsible steps to prevent the persecution or suffering of serious harm, inter alia, by operating an effective legal system for the detection, prosecution and punishment of acts constituting persecution or serious harm, and the applicant has access to such protection.»

Utlendingsloven § 29 (3) litra c bygger på EUs Statusdirektiv fra 2004. Det følger av bestemmelsen at ved forfølgelse fra privatpersoner eller grupper må myndighetene ha evne og vilje til «å treffe rimelige tiltak for å forhindre forfølgelsen, blant annet gjennom et virksomt system for å oppdage, rettsforfølge og straffe handlinger som utgjør forfølgelse.»

Med «rimelige tiltak» jf. utl. § 29 (3) litra c, kan forstås f.eks. innføring av lovforbud mot forfølgelsen, håndheving av loven gjennom et effektivt rettsapparat og politisystem, gode beskyttelsesmekanismer og rettferdig rettsforfølgelse og avstraffing av mennesker som gjør seg skyldig i forfølgelse av andre. Beskyttelsen bør være tilgjengelig for søkeren på lik linje med landets befolkning generelt.¹³⁷

---

¹³⁶ House of Lords, Horvath v Secretary of State for the Home Department (2000), s. 17.

¹³⁷ Jf. Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 416 og Justisdepartementets retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse (2012) pkt. 3.2 der det uttales at «Det som kan kreves er at staten har et fungerende system på et visst nivå (politi- og rettsapparat) for å oppdage, rettsforfølge og straffe handlinger som utgjør forfølgelse, og at denne beskyttelsen er tilgjengelig for søkeren på lik linje med landets befolkning generelt.» Se også UNHCR Guidelines on International Protection: The application of Article 1A (2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of refugee to victims of trafficking and persons at risk of being trafficked (2006) pkt. 22-23 og 32.

Kvinner er en gruppe som i mange asylproduserende land særlig lider under myndighetenes manglende vilje til å gi beskyttelse. Mange land oppfatter fremdeles vold, mishandling og andre former for utnyttelse av kvinner som et privat anliggende. Videre er vold og seksuell misbruk av kvinner i mange land så tabubelagt at det som kvinne nærmest innebærer en større risiko å oppsøke myndighetene enn å la være. Mange land anerkjenner ikke verdien av en kvinnes selvstendige sikkerhet, da det praktiseres et syn om at kvinnen skal høre til sin mann/familie og at det er disse som skal beskytte og bestemme over henne. I mange land er derfor vold og trusler mot kvinner ikke straffbart. Videre har politiet i mange land dårlige rutiner for å avdekke vold og mishandling av kvinner. Videre er beskyttelsesmekanismene en kvinne kan oppsøke ofte få og dårlige. Dette gjør at et stort antall av de saker der kvinner innvilges asyl, innvilges nettopp på grunnlag av manglende beskyttelse i hjemlandet til tross for at ikke er staten som er den direkte forfølgeren.¹³⁸

3. AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER

De overnevnte rettskildene trekker i retning av at det nasjonalt og internasjonalt anerkjennes at enkelte grupper kvinner kan utgjøre en «*sosial gruppe*», jf. utl. § 28 (1) litra a og flyktningkonvensjonen art. 1 A (2). Praksis er imidlertid noe ulik fra land til land hva gjelder anerkjennelsen av en vid forståelse av kvinner som en mulig sosial gruppe. Norsk rett åpner for en slik vid fortolkning med den konsekvens at alle kvinner i et land i teorien kan utgjøre en "*sosial gruppe*".

Imidlertid tyder mye på at tendensen i internasjonal og nasjonal praksis er at det legges stadig mer vekt på at forfølgelsen den krenkede risikerer ved retur til hjemlandet, må begrunnes i rent objektive forhold. Dette medfører at risiko for kjønnsrelatert forfølgelse kan bli vanskeligere å påvise, ettersom slik forfølgelse ofte forekommer i hjemmet under forhold som vanskelig kan bevises.

Videre tyder mye på at det praktiseres et til dels strengere krav om sammenheng mellom forfølgelsen og konvensjonsgrunnen på området for «*kvinner*» som sosial gruppe, enn hva gjelder andre konvensjonsgrupper.

---

¹³⁸ F.eks. Britisk høyesterett i Shah and Islam (1999).

Illustrerende for dette synspunkt er følgende uttalelse fra UNE:

”I de fleste sakene der UNE har innvilget opphold etter anførsler om kjønnsbasert forfølgelse, er det blitt innvilget opphold på humanitært grunnlag etter en bredere helhetsvurdering hvor det også har inngått andre forhold, for eksempel knyttet til helse. Andelen kvinner som får medhold i klager i asylsaker, er imidlertid nesten dobbelt så høy som for menn.”¹³⁹

Det forhold at kvinner etter norsk rett som regel innvilges opphold på humanitært grunnlag, jf. utl. § 38, fremfor asyl etter utl. § 28 litra a, er i mine øyne uttrykk for en mer restriktiv anvendelse av Flyktningskonvensjonen i relasjon til gruppen kvinner enn for andre konvensjonsgrupper.

Opphold på humanitært grunnlag er en mer begrenset oppholdstillatelse enn asyl-tillatelsen. Tillatelsen kan begrenses til en kortere periode, familiegjennforening kan utelukkes, og oppholdet kan begrenses mot å gi grunnlag for permanent opphold.

Det er vanskelig å finne juridiske begrunnelser for denne praksisen. Praksisen kan imidlertid ha mange årsaker utover det juridiske. Den mest sentrale er trolig Norge og de øvrige konvensjonsstatenes frykt for å sprengte asylinstituttets rammer. Videre kan den strenge tolkningen ha sammenheng med at flere land vegrer seg noe for å anerkjenne flyktningsstatus i saker som tradisjonelt er blitt oppfattet som et internt anliggende, både i den enkelte stat og i det enkelte hjem.

En interessant betraktning kan gjøres i forbindelse med vurderingen av grensene for kjønnsrelatert forfølgelse:

En kan forestille seg et land som forbyr eksempelvis jøder å ta utdanning, arbeid, rett til deltakelse i det politiske system, rett til å ha eiendom, rett til å bevege seg fritt og straffer dem hardere enn andre for like lovbrudd. Andre kan krenke og misbruke dem fysisk uten at de har offentlige hjelpemekanismer å henvende seg til.

---

¹³⁹ <http://www.une.no/Aktuelt/Artikler/Kjonnsbasert-forfolgelse>, 2015.

De fleste mennesker vil mene at en slik praksis medføre nettopp den type beskyttelsesbehov flyktningkonvensjonen er ment å ivareta. Hvis "jøder" byttes ut med "kvinner", har vi en situasjon kvinner i mange land vil kjenne seg igjen i. Hvorvidt disse skal ha vern som flyktninger vil likevel mange være uenige i. Politisk er dette betent internasjonalt. Det vil utgjøre en enormt stor gruppe og det er vanskelig å ta inn over seg at halve befolkningen i et land kan være forfulgt i konvensjonens forstand. Noen særlig rettslig eller etisk begrunnelse for forskjellen mellom disse to gruppene er derimot vanskeligere å finne. Begrunnelsen kan nok ofte være så enkel som at det ville sprengte rammene for flyktningeretten.

Flyktningbegrepet etter konvensjonen er vidt, og blir stadig videre i takt med utviklingen av internasjonale menneskerettigheter. Denne avhandlingen har blant annet vist at det er teoretisk mulig at samtlige kvinner i en stat har krav på beskyttelse gjennom asyl. Asylinstituttet er utformet slik at bare de med et legitimt behov for vern skal få vern. Dette utgjør likevel et enormt antall mennesker. Den største begrensningen i asylinstituttet ligger kanskje i realiteten om at det må søkes fra tilfluktsstaten. I tråd med utviklede reiseruter og enklere informasjonsutveksling om både adkomst og oppholdsgrunnlag, ser det ut til at antallet søkere er i kraftig økning, også fra områder som ikke er rammet av umiddelbare kriser. Det er derfor ikke utelukket at det internasjonale samfunnet på sikt må tenke nytt på hvordan man best beskytter flest mulig av dem som utsettes for forfølgelse.

4. KILDELISTE

4.1. Lover

- Lov om endringer i utlendingsloven (instramninger) 20. November 2015, nr. 94
- Utlendingsloven av 15. mai 2008 nr. 35
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967
- Kongeriket Norges Grunnlov av 17. mai 1814

4.2. Konvensjoner

- FNs Torturkonvensjon av 10. desember 1984
- FNs kvinnekonvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner av 18. desember 1979
- FNs protokoll til konvensjonen om flyktnigners stilling, 31. januar 1967 (New York protokollen)
- FNs Flyktningkonvensjon av 28. juli 1951
- Den europeiske menneskerettighetskonvensjon av 4. november 1950
- FNs verdenserklæring om menneskerettigheter av 10. desember 1948

4.3. EU direktiver

- “Directive 2004/83/EC av 29. april on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as refugees of the protection granted”
- “Directive 2011/95/EU of the European parliament and of the council av 13. Desember 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted”
- “96/196/JHA: Joint Position of 4 March 1996 defined by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union on the harmonized application of the definition of the term 'refugee' in Article 1 of the Geneva Convention of 28 July 1951 relating to the status of refugees”

4.4. Faglitteratur

- Hathaway, James C. og Foster, Michelle “The law of refugee status”, Cambridge University Press, 2014, 2. Utgave
- Øyen, Øyvind Dybvik «Lærebok i utlendingsrett», Universitetsforlaget 2013, 1. Utgave
- Vevstad, Vigdis «Utlendingsloven, Kommentartutgave», Universitetsforlaget 2010
- Goodwin- Gill, Guy S., McAdam, Jane «The Refugee in International Law», Oxford University Press, 2007, 3. Utgave
- Hathaway, James (m.fl.) “Michigan Guidelines on Well-Founded Fear”, Michigan journal of international law, 26, no. 2 (2005): 492-503.
- Hathaway, James, “The Michigan Guidelines on The Causal Nexus in International Refugee Law”, Michigan 2002
- Einarsen, Terje «Retten til vern som flyktning», Cicero Publisher, Bergen 2000
- Vevstad, ”Refugee Protection - A European Challenge”, TANO Aschehoug 1998
- Goodwin- Gill, Guy S. «The Refugee in International Law», Oxford University Press 1996, 2. Utgave
- Hathaway, James, ”The Law of Refugee Status”, Toronto 1991, 1. utgave
- Grahl-Madsen, Atle, “The Status of Refugees in International law”, Leiden 1966

4.5. Forskrifter

- Forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (Utlendingsforskriften) av 15. oktober 2009 nr. 1286

4.6. Forarbeider

- Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (Utlendingsloven)
- NOU 2004:20 Ny utlendingslov

4.7. Rettspraksis (nasjonal og internasjonal)

- United Kingdom Supreme Court, RT (Zimbabwe) and others v. Secretary of State for the Home Department (2012), UKSC 38
- 385 Fed. Appx. 445 (USCA, 6th Circuit, Jul 2, 2010).
- New Zealand Refugee Status Appeals Authority, Refugee Appeal No. 76534 (2010)
- New Zealand Refugee Status Appeals Authority, Refugee Appeal No. 76044 (2008)
- House of Lords, Fornah (FC) v. Secretary of State for the Home Department (2006)
- Asylum and Immigration Tribunal, Iran v. Secretary of State for the Home Department (2005), UKA 00053
- Minister for Immigration and Multicultural Affairs v. Khawar (2002) HCA 14, 11 April 2002, S128/2001
- House of Lords, Secretary of State for the Home Department v. Adan m.fl. (2000) UKHL 67
- House of Lords, Horvath v. Secretary of State for the Home Department (2000)
- House of Lords, Islam (A.P) v. Secretary of State for the Home Department; R v. Immigrations Appeal Tribunal and Another, Ex Parte Shah (A.P) (1999).

- High Court of Australia, Applicant A and Anor v. Minister for Immigration and Ethnic Affairs (1997)
- EMD H.L.R v. France App. No. 24573/94 (1997)
- Supreme Court of Canada, Chan v. Canada (Minister of Employment and Immigration), 3 S.C.R 593, 1995
- Supreme Court of Canada, Ward v. Attorney General, 2 S.C.R 689, (1993)
- Norges Høyesterett, Rt. 1991 s. 586
- House of Lords, R v. Secretary of State for the Home Department, Ex parte Sivkumaran m.fl (1989)
- Supreme Court of the United States, Immigration and Naturalization Service v. Cardoza Fonseca, 480 U.S. 421 (1987)

4.8. UNHCR Guidelines

- UNHCR, Guidelines on International Protection «The application of Article 1 A (2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees to victims of trafficking and persons at risk of being trafficked», av 7. april 2006
- UNHCR, Guidelines on International Protection No. 1 «Gender-Related Persecution within the context of Article 1 A of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees» av 7. mai, 2002
- UNHCR, Guidelines on International Protection «Membership of a particular social group» within the context of Article 1 A (2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees» av 7. mai, 2002

- UNHCR, The International Protection of Refugees: Interpreting Article 1 of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees (April 2001)
- UNHCR, Interpreting Article 1 of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees, 2001
- UNHCR, Sexual Violence against Refugees: Guidelines on Prevention and Response (1995)
- UNHCR, «Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees», Geneva, 1979, gjenutgitt i 1992 og 2011. Det vises til 2011 utgaven med mindre noe annet fremgår.
- UNHCR, Guidelines on the Protection of Refugee Women (GH-UNHCR-1991-07)
- UNHCR, Executive Committee Conclusions No. 39 (XXXVI) Refugee Women and International Protection (1985)

4.9. Retningslinjer

- Justisdepartementets retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse, 2012
- Justisdepartementets retningslinjer for nye asylkriterier til UDI av 13. Januar, 1998

4.10. Forvaltningsvedtak truffet av Utlendingsnemnda

- Referanse: N108802414
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9133&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9133&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofil e+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)

- Referanse: N11566627
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8512&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asy1\)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8512&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asy1)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Referanse: N11142439
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8912&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asy1\)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8912&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asy1)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Referanse: N102031720
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9622&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asy1\)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=9622&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asy1)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Referanse: N11144246
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8899&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asy1\)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8899&mir=-1&q=%40sysuri+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asy1)%2fot-hum%22+%40Stikkord%3d%22tvangsekteskap%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Referanse: N111195912
[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8928&mir=-1&q=%40sysuri+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asy1\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=8928&mir=-1&q=%40sysuri+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asy1)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)
- Referanse: N14714418

[http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10712&mir=-1&q=%40sysuri+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse\(asyl\)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+\(NOT+%40sysspiscontainer\)&wld=True](http://praksis.une.no/CES5/default.aspx?&sk=NyLov&ccr=ctl04&k=cchd&docid=10712&mir=-1&q=%40sysuri+%40Stikkord%3d%22mishandling%22+%40Sakstype%3d%3d%22Beskyttelse(asyl)%2fot-hum%22+%40sysfiletype%3c%3espuserprofile+(NOT+%40sysspiscontainer)&wld=True)

4.11. Nettsider

- <http://www.udi.no/aktuelt/det-okende-antallet-asylsokere/#link-8307>
- <http://www.une.no/Aktuelt/Artikler/Kjonnsbasert-forfolgelse/>, publisert 10.06.04
- <https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/departementets-rundskriv-og-instrukser/2012-008-g/>
- <http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUR5530/oppgaver/sensorveiledningv11.html>
- <http://www.une.no/no/Aktuelt/Kronikker/Klagebehandling-av-asylsoknader/>.
- <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kvinner-somalia/id738955/?selectLanguage=/en/id4/>
- <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/>
- http://www.landinfo.no/asset/2383/1/2383_1.pdf
- <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-om-kjonnsre-latert-forfolg/id696289/>

4.12. Landinfo fra Utlendingsdirektoratet

- Landinfo 13. Mai 2013, Temanotat Eritrea: Kjønnslæmlestelse av jenter